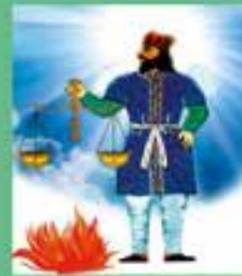

НАВРҶЗИ ОЛАМАФРҶЗ ХУҶАСТА БОД!

ИНСОН, ХУҚУҚ ВА ОЗОДИҶОИ ҶАРЗИШИ ОЛӢ МЕБОШАНД

МИНБАРИ

ХУҚУҚШИНОС

E-mail: law.tnu.tj@gmail.com

НАШРИЯИ ФАКУЛТЕТИ ХУҚУҚШИНОСИИ ДМТ

№5-6 (105-106) 20-УМИ МАРТИ СОЛИ 2019, ЧОРШАҶБЕ

Наврӯз, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шарофати Истиклолияти давлатӣ бо тамоми ғановату рангорангии он эҳё гардид, ҳоло ба чашни милливу давлатии мо – тоҷикон ва рамзи худшиносиву ифтихори миллий, ваҳдату ҳамдилии мардум ва пайванди наслҳо табдил ёфтааст.

Тачлили Наврӯз аз қадимтарин замонҳо то ба имрӯз ҷузъи таркибии ҳастиву хувияти қавмҳои ориёӣ, аз ҷумла тоҷикон ба ҳисоб меравад.

Наврӯз айёми тавозуни байни табиат ва инсон буда, баробари дигаргунии кулӣ дар табиат рӯҳи инсонро низ ба кулӣ тағйир медиҳад ва ўро ба рӯзи неку рӯзгори обод умедвор месозад.

Наврӯз бо ҳама хусни табииву заминаш намунаи як фарҳангу тамаддуни олӣ ба ҳисоб рафта, аз давраҳои дерин барои муҳаббату самимият ва ҳамдигарфаҳмиву ваҳдати байни инсонҳо заминаи беҳтарини маънавӣ фароҳам овардааст.

Эмомалӣ РАҶМОН

Инак, боз ба диёри куҳанбунёду ганҷрез ва сарзамини таърихиву ҳосилхези тоҷикон Наврӯз омад. Наврӯз аз бузургтарин, зеботарин ва муқаддастарин чашни миллии тоҷикон ба ҳисоб рафта, аз миллати куҳанбунёду таърихӣ ва соҳибтамаддуно фарҳангсолор будани тоҷикон башорат медиҳад. Ин чашни бошукӯҳ мувофиқи таълимоту андешаи соҳибназарон таърихи беш аз шашазорсола дошта, ҳамчун мероси бою пурғановат аз ниёгон бароямон мерос мондааст. Бо шарофати Истиклолияти давлатӣ ва соҳибхитиёрии милли мақому манзалати Наврӯз ҳамчун маҳбубтарин чашн, оин, анъана ва русуми милли сатҳу сифати навро касб намуда, бо кӯшишу заҳмат, ибтикороту ташаббусҳои бевоситаи созандаи фарзанди фарзонаи миллат, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мақоми байналмилалӣ пайдо кард.

Наврӯз миёни миллати тоҷик аслан ҳамчун рамзи бедории табиат, фарорасии баҳор, оғози кишту кор, ободкорӣ, тозагию бунёдкорӣ ва меҳнати ҳалолу фидокорӣ шинохта мешавад. Аз ин ҷост, ки ҳамасола дар арафаи чашни Наврӯзи хучастапай, ки ба оғози фасли нозанини сол – баҳори гулбасар, бедории табиат ва мавсими кишту кор рост меояд, қорҳои ободониву бунёдкорӣ ва созандагӣ вусъати тоза пайдо мекунамд. Ба ин хотир, ин чашни пуршукӯҳ ва оламафрӯз дар тамоми гушаву канори Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби сокинони заҳматқарину фидокор, бедордилу ватандӯст бо як ҷаҳон суруру шодмонӣ, хушию хурсандӣ ва қалби лабрез аз фараҳу шодӣ бо роҳи ороستاني дастархони ҳафтсину ҳафтшин, доир намудани маърақаҳои миллии бузқашию гуштингирӣ, анҷоми амалҳои хайру савоб ва ҷавонмардона пешвоз гирифта мешавад. Мо шодем, ки имрӯзҳо ба ифтихори тачлили сазовору арзандаи чашни 30-солагии Истиклолияти давлатии ҶТ дар микёси кишвар ҳамчун нишони эҳтирому дастгирӣ аз сиёсати бунёдкоронаи Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қорҳои ободониву созандагӣ, сохта ба истифода додани объектҳои таъиноти иҷтимоидошта, тозагии муҳити атроф, кабудизоркуниву ниҳолшинонӣ вусъати бесобика пайдо карда бомаром идома доранд.

Пас, месазад, ки дар арафаи тачлили чашни Наврӯзи оламафрӯз ба якдигар оғӯши муҳаббату бародарӣ қушоем ва ҳамчун рамзи садоқат ба Ватани маҳбуб, миллати сарбаланд ва сиёсати бобарори Сарвари маҳбуи кишварамон бо дарки баланди масъулияти шаҳрвандӣ ва қарзи инсонӣ ба қорҳои созандагию бунёдкорӣ рӯ оварда, дар ободу зебо гардонидани ҳар як гӯшаи Тоҷикистони азиз саҳм гузорем.

Дар ҷунин лаҳзаҳои фараҳбахш садорати факултет бо қамоли эҳтиром кулли устодону қормондон ва донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро ба фарорасии чашни байналмилалии Наврӯзи оламафрӯз ва баҳори дилафрӯз самимона табрику таҳният гуфта, барояшон саломативу сарбаландӣ, бахту саодат, ободиву озоиш, иқболи баланду қомебихоро таманно менамояд.

Бо қамоли эҳтиром,
Садорати факултети ҳуқуқшиносии

МИНБАРИ
ҲУҚУҚШИНОСМуассис:
факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ
www.law.tnu.tjСармуҳаррир:
Эмомалӣ
МИРАЛӢ
law.tnu.tj@gmail.comМуовини сармуҳаррир:
Ҳамза БОБОХОНЗОДАМуҳаррир:
Некрӯз САФАРЗОДАТарроҳ:
Акмал ШАРИПОВҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ:
Раҳмон Д.С.номзади илмҳои ҳуқуқшиносии,
дотсент, декани факултети ҳуқуқшиносии;Сафарзода Б.А.
профессори кафедраи ҳуқуқи инсон ва ҳуқуқшиносии муқрисиавӣ;Маҳмудов И.Т.
мудир кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокуратура;Абдуллоев П.С.
муовини декан оид ба илм ва робитаҳои байналмилалӣ;Сулаймонов Ф.С.
дотсенти кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ;ҲАЙАТИ МУШОВАРА:
Ватанзода М.М.ёрдамчи Президенти ҶТ оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ;
Саид Нуриддин Саидвазир маориф ва илми ҶТ,
узви вобастаи АИ ҶТ;
Имомзода М.С.ректори ДМТ,
академики АИ ҶТ;
Тоҳиров Ф.Т.академики АИ ҶТ,
Маҳмудзода М.А.раиси Суди Конституционии ҶТ,
академики АИ ҶТ;
Насриддинзода Э.С.профессори кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқ,
узви вобастаи АИ ҶТ;
Раҳимзода М.З.профессори кафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва тиҷорат,
узви вобастаи АИ ҶТ;
Диноршоев М.

академики АИ ҶТ.

ШАРТҲОИ ҚАБУЛИ МАВОД:
Дастнавис қабул карда намешавад.

Мавод бояд бо ҳуруфи Times New Roman Tj 14 ҳуруфчӣн шуда бошад.

Рӯнома на ба ҳама андешаи муаллифон мувофиқ аст ва ақриди мухталифро ба хотири риояи чандандешӣ ба таъбир мерасонад.

Рӯнома дар Вазорати фарҳанги ҶТ тахти №0336/рз аз 18-уми март соли 2016 ба қайд гирифта шудааст.

Нишони идора: ш. Душанбе Бунҷи Ҳисорак, Шаҳраки Донишҷӯён, факултети ҳуқуқшиносии ДМТ.

Телефон: 907-67-20-20, 939-25-98-28. Теъод: 1000

Навбатдори шумора: Миралӣ СОБИР

КОНСЕРТИ «ОРКЕСТРИ ДАВЛАТИИ СИМФОНӢ»

15 март бо иштироки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Театри давлатии академии опера ва балети ба номи Садриддин Айни муррифии нахустин концерти Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ»-и Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид.

Дар ин чорабинӣ ҳайати корпузи дипломатии муқими шаҳри Душанбе ва намоёндагони аҳли фарҳангу адаб иштирок карданд.

Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ»-и

Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ташаббус ва иқдоми бевоситаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон моҳи августи соли 2016 таъсис дода шудааст. Он коргоҳи наваъси санъати мусиқии касбии Тоҷикистони соҳибистиклол маҳсуб меёбад.

Бо дастгирии бевоситаи Пешвои миллат Оркестри давлатии симфонӣ бо асбобҳои муосири торӣ, нафасӣ ва зарбиву навозандагӣ хос ба оркестр ва бинои алоҳида таъмин гардид. Бино бо тарҳи замонавӣ ва мутобиқ ба фаъолияти эҷодии муассиса таъмир карда шуда, аз

ибтидои соли 2018 расман ба фаъолият оғоз кард.

Дар айни замон дар ҳайати оркестр зиёда аз 100 нафар мутрибону мутахассисони ҷавони хатмкардаи мактабҳои мусиқии касбии дохил ва хориҷ ҷалб карда шудаанд.

Роҳбарияти муассисаи фарҳангӣ аз рӯзҳои нахустин ба фаъолият оғоз кардан дар асоси хидоятҳои Сарвари давлат ба масъалаи қабули ромишгарону мутахассисон ба ҳайати оркестр, ташаккули репертуари оркестр

мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки бо ҳузурӣ худ дар ин концерт ба аҳли санъат рӯҳи илҳомӣ тоза бахшид, дар фароварди барномаи хунарӣ ба маҳорати ромишгарон баҳои баланд дод ва ҳамзамон барои таъмини фаъолияти бехтари оркестр, аз ҷумла интихоб ва таълиму тарбияи кадрҳои ҷавону ояндадори соҳа ва сахмгузори дар тарбияи ҳисси ифтихорӣ сарфароии насли наврас аз фарҳанги миллии Тоҷикистон дастури хидоятҳои судбахш доданд.

аз асарҳои композиторони Тоҷикистон ва классикаи ҷаҳонӣ тадбирҳои мушаххасро амалӣ карданд.

Баъди анҷоми барномаи нахустини концерти Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маврид ба ёдоварист, ки дар концерти мазкур як гурӯҳ устодони факултети ҳуқуқшиносии иштирок намуда, аз чорабиниҳои фарҳангӣ хотироти нек ба худ бардоштанд.

khovar.tj

НАВРӢЗИ ДОНИШГОҲ

Таърихи 18-уми феввали соли 2010 дар ҷаласаи 64-уми Ассамблеяи Генералии СММ, тахти фасли 49, ки унвони «Фарҳанги ҷаҳон»-ро дошт, қарорномаи «Рӯзи ҷаҳонии Наврӯз» ба тасвиб расид ва ҳамасола 21-уми март чун рӯзи умумиҷаҳонӣ Наврӯз таҷлил карда мешавад. Бо назардошти дар сатҳи баланд таҷлил намудани ин иди аҷлодӣ аз ҷониби Ҳукумати кишвар барномаву тадбирҳои судманд амалӣ карда мешавад.

Бо мақсади дар сатҳи баланд таҷлил намудани Иди Наврӯз санаи 16-уми март соли равон сахни бинои марказии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фазаи идонаро ба бар намуда буд. Яъне дар ин рӯз ҳайати устодону

кормандон ва донишҷӯёни донишгоҳ Наврӯзи оламафрӯзро бо шукӯҳи хоса таҷлил намуданд.

Нахуст, ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,

академики Академияи илмҳои ҶТ Имомзода М.С. тамоми устодону кормандон ва донишҷӯёни донишгоҳро ба муносибати фаро расидани соли нави аҷлодӣ – Наврӯз

самимона табрику шодбошӣ намуда, ба онҳо ва мардуми шарифи тоҷик саломативу сарбаландӣ, хонаи обод ва ба кишвари азизамон сулҳу суботи абадиро орзу намуданд.

Дар сахни донишгоҳ маҳсули дасти устодону донишҷӯёни факултетҳо, аз ҷумла факултети ҳуқуқшиносии ба маърази тамошо гузошта шуда буд, ки ҳозирин ва меҳмонон аз он изҳори хушнудӣ намуданд.

Сипас, барномаи фарҳангиву фароғатӣ аз ҷониби ансамбли халқии «Наврӯз»-и донишгоҳ сураи гирифт, ки ҳозирин аз он ғизои хуби маънавӣ бардошта, бо рӯҳияи болидаи Иди Наврӯзро таҷлил намуданд.

Таҳияи
Некрӯз САФАРЗОДА

ДИФОИ РИСОЛАИ ИЛМӢ

Боиси хушнудӣ ва сарфарозист, ки солҳои охири устодони факултети ҳуқуқшиносӣ бо дарки масъулияти баланди касбӣ рисолаҳои илмӣ худро сарбаландона химоя намуда, ҳазинаи факултетро аз ҳисоби устодони

унвондор бештар менамоянд. Аз ҷумла, санаи 15-уми марти соли 2019 ассистенти кафедраи ҳуқуқи граждани Соҳибов Муҳаммадҷон Маҳмадалиевич рисолаи номзадиро дар мавзӯи «Проблемаҳои танзими ҳуқуқи граждани иҷрои қитъаи заминҳои таъиноти кишоварзӣ тибқи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон» дар Шӯрои диссертациони миллии назди факултети ҳуқуқшиносии ДМТ сарбаландона дифоъ намуд.

Идораи рӯзномаи «Минбари ҳуқуқшинос», садорати факултети ҳуқуқшиносӣ, устодону кормандон ва до-

нишҷӯёни ин даргоҳ Соҳибов М.М.-ро бо ин дастовардаш самимона табрик

намуда, ба эшон фатҳи қуллаҳои баланди илмиро таманно менамоянд.

УСУЛИ ИНТЕРАКТИВИИ ТАЪЛИМ

Факултети ҳуқуқшиносӣ бо мақсади баланд бардоштани сифати таълиму тарбия пайвасти тадбирҳои судмандро роҳандозӣ менамояд. Яке аз роҳҳои баланд

бардоштани сатҳи дониши донишҷӯён ин бо роҳҳои нав гузаштани дарс ва бо истифода аз воситаҳои айёни тадрис намудан махсуб меёбад. Бо ин мақсад устодон

хангоми гузаштани дарсҳо аз воситаҳои айёни ва роҳҳои нави дарсгузарӣ истифода менамоянд, ки барои донишҷӯён бениҳоят шавқовар ва диққатҷалбкунанда мебошад.

Таърихи 6-уми марти соли равон бо ташаббуси ассистенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия Раҳмонзода Муҳаммад дар байни донишҷӯёни соли 2-юми ихтисосҳои «Идораи давлат ва ҳуқуқ» ва «Ҳифзи ҳуқуқи моликияти зехнӣ» мусобикаи илмӣ баргузор гардид, ки дар он мудирӣ кафедраи мазкур, сармуҳаррири рӯзномаи «Минбари ҳуқуқшинос» ва дигар устодону донишҷӯён иштирок намуданд. Зимни мусобикаи илмӣ дар байни донишҷӯён фазои баҳси илмӣ ба вуҷуд омада, бо ин роҳ аз ҳамдигар маълумотҳои амиқ ва навро дастрас намуданд.

Дар фарҷом қайд гардид, ки гузаронидани чунин мусобикаҳои илмӣ дар байни гурӯҳҳои академӣ имконият фароҳам меорад, ки онҳо сатҳи донишҳои ҳуқуқии худро боло бардошта, мутахассиси хуби соҳаи интихобнамудаашон ба воя расанд.

Таҳияя
Муҳаммад РАҲМОНЗОДА

ДОНИШҶӮИ ФАКУЛТЕТ – ҶОИ АКАДЕМИЯИ ИЛМӢ

Рӯзҳои 13-14-уми марти соли 2019 бо ташаббуси ибтикороти Академияи илмҳои ҚТ олимпиадаи донишҷӯёни муассисаҳои тахсилоти олии касбии ҚТ барои дарёфти «Ҷои Академияи илмҳои ҚТ» баргузор гардид. Дар он зиёда аз 300 донишҷӯёни зинаи бакалавр ва мутахассиси курсҳои 1-5-ум бо намоёндагии 27 муассисаи тахсилоти олии касбии кишвар аз рӯи 13 соҳаи илм (математика, физика, астрономия, химия, геология, биология, иқтисодиёт, технологияҳои иттилоотӣ, забон ва адабиётӣ тоҷик, таърих, фалсафа, ҳуқуқ ва сиёсатшиносӣ) иштирок намуданд.

Факултети ҳуқуқшиносии ДМТ-ро дар олимпиадаи мазкур аз фанни ҳуқуқ донишҷӯи соли 4-уми шӯбаи рӯзона Самандари Қаландар муаррифӣ намуд. Боиси ифтихору сарфарозист, ки номбурда баъд аз ҷамъбасти даври ниҳии олимпиада бо соҳиб шудани аксарияти ҳолҳои умумии муқарраргардида миёни дигар иштирокчиён ғолибиятро ба даст оварда, сазовори ҷойи якум гардиданд. Мо аз он шарафмандем, ки солҳои охири донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносӣ бо дарки

баланди масъулият дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ ғолибиятро иштирок намуда, мақомҳои ифтихориро ишғол менамоянд.

Идораи рӯзномаи «Минбари ҳуқуқшинос», садорат, хайати устодону кормандон ва донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносӣ пирузии навбатиро ба донишҷӯи соли 4-уми шӯбаи рӯзона Самандари Қаландар самимона табрику шодбош гуфта, ба у саломативу сарбаландӣ, бахту саодат, ободиву осоиш, хушҳолӣву хушрӯзӣ, иқболи баланду комёбиҳои нав ба навро таманно менамоянд.

Таҳияя
Парвиз АБДУЛЛОЗОДА

ҶОИБИЯТ МУБОРАК!

Боиси сарфарозист, ки донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносӣ дар баробари дорои донишҳои баланди касбӣ буданашон, ҳамзамон дорои маҳорати баланди варзишӣ мебошанд ва пайвасти дар мусобикаҳои байналмилалӣ-ҷумҳуриявӣ дар риштаҳои гуногуни варзиш иштирок намуда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ мегарданд.

Таърихи 23-29-уми феврари соли равон дар варзишгоҳи «Арена» мусобикаи варзишӣ оид ба футбол дар байни бонувон баргузор гардид, ки дар он дастаҳои мунтахаб аз ғушаву канори кишвар иштирок на-

муданд. Дар мусобикаи мазкур Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро дастаи бонувони донишгоҳ оид ба футбол намоёндагӣ намуд. Онҳо аз худ маҳорати баланди варзиширо нишон дода, ба даври ниҳой роҳ ёфтанд. Дар даври ниҳой аз дастаи мунтахаби «Зебо» мағлуб гардида, сазовори ҷойи дууми зинаи ифтихорӣ гардиданд. Маврид ба зикр аст, ки дар хайати дастаи мунтахаби бонувони донишгоҳ донишҷӯи соли 4-уми факултети ҳуқуқшиносӣ Каримова Парвина шомил буда, аз худ маҳорати баланди варзиширо нишон дода, дарвозаи хари-

фонро чандин маротиба раҳна намуд.

Идораи рӯзномаи «Минбари ҳуқуқшинос» ва садорати факултети ҳуқуқшиносӣ донишҷӯи соли 4-уми факултети ҳуқуқшиносӣ Каримова Парвина ва хайати дастаи мунтахаби бонувони донишгоҳ оид ба футболро бо ин дастовардашон табрик намуда, ба онҳо дар ҷодаи варзиш ва касби пешанамудааш фатҳи қуллаҳои баландро орзу менамоянд.

Таҳияя
Саймуддин БОБОЕВ
мудирӣ кафедраи тарбияи ҷисмонии ДМТ

РОҲҶОИ МУОСИРИ ПЕШГИРИИ КОРРУПСИЯ

Хар он чо ки пора шуд аз дар дарун,
Шавад устуворӣ зи равзан бурун.
(Унсурӣ)

Коррупсия аз ибтидо чун зухуроти таърихӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ, фарҳангӣ ва ҳуқуқӣ арзёбӣ гардида, аз ин ҷиҳат доимо мавриди омӯзиши илмҳои мухталиф, аз ҷумла таърих, иҷтимоӣшиносӣ, сиёсатшиносӣ, иқтисодиёт, фарҳанг ва ҳуқуқ қарор гирифтааст. Дар омӯзиши чунин як падидаи манфӣ нақши илми ҳуқуқ хело назаррас буда, ягона мафҳуми аз ҷониби илмҳои дигар пазируфташуда, истилоҳи «коррупсия» аст, ки сирф моҳияти ҳуқуқиро соҳиб мебошад.

Коррупсия падидаи бисёрсамта буда, моҳиятан маҳсули ҷамъият мебошад, чунки ин падида арзиши ҷамъияти дошта, аз тарафи аъзоёни он амалӣ мешавад, ба ҷараёнҳои муҳимтарини ҷомеа таъсири манфии худро расонида, решаи чуқури таърихӣ ва аҳамияти муосири глобалӣ касб намудааст.

ТО СОЛҲОИ 90-УМИ АСРИ ХХ ИСТИЛОҲИ «КОРРУПСИЯ» БАРОИ ҶОМЕА БЕГОНА БУД

Таърихи башарият мисолҳои зиёдеро меонад, ки сар то пой пур аз ришваситонӣ ва фасод аст. Вале таҳқиқи илмӣ ин падида, чун зухуроти номатлуби иҷтимоӣ дар охири асри ХХ оғоз гардид. Замоне ки муҳаққиқон ин ё он қисмати коррупсияро мавриди таҳқиқ қарор медоданд, андешаи ҷомеа

дар атрофи он чун як амали дур аз ахлоқ, ки тобиши ҷиноятмез дорад, ташаққул меёфт.

Истилоҳи «коррупсия» имрӯзҳо ба таври фаровон дар ВАО, аз кабили радио, телевизион, шабакаи интернет ва асарҳои илмӣ истифода мегардад. То солҳои 90-уми асри ХХ ин истилоҳ барои ҷомеаи Шӯравӣ бегона буд ва дар ягон сарчашмаҳо зикр намеёфт ё агар зикр меёфт, он чун «бо пора харидани шахсони мансабдор ё сиёсатмадорон дар давлатҳои буржуазӣ» ифода мегардид.

КОРРУПСИЯ – ПАДИДАИ ХАТАРНОК БАРОИ АМНИЯТИ ҶОМЕА

Масъалаи муқовимат бар зидди коррупсия дар шароити муосир аҳамияти муҳим дорад. Коррупсия зухуроти хатарноки иҷтимоӣ мебошад, ки ба институтҳои давлатӣ ва амнияти ҳаёти ҷомеа хатар эҷод менамояд. Коррупсия зухуроти иҷтимоӣ-ҳуқуқӣ мебошад, ки ба равандҳои мухталифи иҷтимоӣ-иқтисодӣ, демографӣ, фарҳангӣ вобаста мебошад. Ба ибораи дигар «коррупсия ва фасодкорихо ҳамчун одат» ворида рӯзгори шахрвандони Тоҷикистон гашта, азбайнбарандаи категорияҳои «вичдон», «адолат», «поқӣ» ва «ватандӯстию миллатдӯстӣ» буда, ҷои «кадрҳои тиллоии миллат, ифтихор аз илм ва шахси донишманд»-ро торафт танг сохта, чунин омил метавонад фарзандони миллатро ба ояндаи кишвар ва ободии давлат бетаваҷҷӯҳ гардонад.

Маҳз рушди самараноки иқтисодиёт, тақвияти институтҳои ҳокимияти давлатӣ, рушди институтҳои ҷамъияти шахрвандӣ, ҳалли мушкилоти ҷомеа қадамҳои устувор дар самти мубориза бар

зидди ҷинояткорӣ, аз ҷумла зухуроти коррупсионӣ мебошад.

Дар робита бо ин, масъалаи ташаққули афкори ҷамъият дар самти мубориза бо коррупсия нақши муҳим мебозад, ки он метавонад бо роҳи баромаду маърузаҳо дар назди аҳоли, коллективҳо, ташкили дурусти қор бо ВАО амалӣ гардад. Дар ин ҷода, аҳолиро дар бораи қонунгузорию зиддикоррупсионӣ ва амалияи истифодаи он, дар бораи он ки оид ба тамаъҷуии пора ё сӯиистифода аз мансаб аз ҷониби шахсони мансабдор ҷи гуна бояд рафтор намуд, иттилоот додан муҳим аст.

КОРРУПСИЯ – ДАР МУҚОБИЛ БО КАТЕГОРИЯҲОИ «ҚОНУНИЯТ», «ВИЧДОН», «АДОЛАТ», «ИНСОНДҶУСТӢ» ВА «ВАТАНДҶУСТӢ»

ВАО, системаи маърифатӣ ва институтҳои ҷомеаи шахрвандиро барои мусоидати фаъол оид ба дарки хатарнокии ҷинояткории мансабӣ дар ҷамъият, барои ба шакли муайян даровардани муҳити оштинопазир ба зухуроти номатлуб ва ҷалб намудани аҳоли ба мубориза бар зидди коррупсия пай дар пай истифода бурдан лозим аст.

Ҷораи дигари умумиҷамъиятӣ хислати зиддикоррупсионидошта, амалӣ намудани тарбияи ҳуқуқӣ, баланд бардоштани маданияти ҳуқуқӣ аҳоли ва тарғибот, расонидани кӯмаки машваратӣ оид ба масъалаҳои ҳимоя аз кирдорҳои ҷиноятӣ аз ҷониби шахсони ман-

Унвониддин САЙФУЛЛОЗОДА
ассистенти кафедраи
ҳуқуқи ҷиноятӣ
ва муқовимат бо коррупсия

сабдор, наشري адабиётҳои маҳсус оид ба ин масъала, иттилоотонию шахрвандон оид ба муваффақиятҳо дар мубориза бар зидди ҷинояткории коррупсионӣ, оид ба қонунгузорию амалқунанда дар соҳаи мазкур, оид ба оқибатҳои вайрон намудани қонун мебошад.

Бо мақсади муқовимат ба ҷинояткорӣ тарбияи фарҳанги ҳуқуқии шахрвандон, ҳамфикрӣ бо манҷуни ҳуқуқии ҷиноятӣ, инчунин тарбияи фаъолгардонии шахсият дар ҷомеа ниҳоят муҳим мебошад.

Мунтазам иттилоотонидани ҷамъият тавассути воситаи ахбори омма оид ба ошқор намудани ҷиноятҳои коррупсионӣ бо ҷалби қишри фаъоли ҷомеа, инчунин, дар бораи он ки хангоми тамаъҷуии пора аз шахрвандон ё дигар амалҳои коррупсионӣ ҷи гуна бояд муносибат қард, зарур аст.

Дар баробари ин, мунтазам тавассути телевизион ва дағир воситаҳои иттилоотрасонӣ паҳш намудани филмҳои кӯтоҳмуддати таблиғотӣ мувофиқи мақсад мебошад. Аз ҷониби ҷузъу томҳои таҳлили мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҷамъбаст намудани амалҳои муқовимат бо коррупсия бо наشري минбаъдаи маводҳои мавзӯӣ, ки дар оянда байни аҳоли паҳн мегардад нисбатан самаранок мебошад.

Такмил додани назорат аз боло даромад ва харочотҳои шахсони мансабдор вобаста ба фаъолияти онҳо, ки хавфи содир намудани ҷиноятҳои мансабиро доранд, амалӣ намудани назорати ҷамъиятӣ аз боло хизматчиёни давлатӣ, аз хизмати давлатӣ рондани шахсоне, ки меъёри ахлоқро вобаста ба салоҳияти мансабӣ вайрон намуданд, дар самти муқовимат бар зидди коррупсия нақши муҳим мебошад.

Ҳамин тариқ, таҳияи пайдарпайи маҷмӯи ҷораҳо, ки бо муқовимат бар зидди ҷиноятҳои мансабӣ равона шудаанд, ба паст шудани сатҳи он ва бехтар гаштани вазъи криминологӣ дар ин соҳа мусоидат хоҳад намуд.

(Продолжение, начало в предыдущем номере)

Устами Заратустры Ницше отвергает современное ему государство — это «новый кумир» толпы. «Государством, -поучает он, - называется самое холодное из всех холодных чудовищ. Оно холодно лжет, и ложь ползет из уст его. Смещение добра и зла на всех — языках-это знамение даю я вам как знамение государства. Поистине, волю к смерти означает это знамение!»

Характеризуя государство как «смерть народов» учреждение лишь для «лишних людей», ницшевский Заратустра призывает своих слушателей освободиться от идолопоклонства лишнего человека-почитания государства. «там, где оканчивается государство, начинается впервые человек, который не есть лишний: там начинается

ция» /В.П. Малахова, Н.В., Михайловой-М., ЮНИТА-ДАНА, 2015. -391с.) обошли молчанием политико-правовые взгляды зороастризма. Мы же просто обязаны в первую очередь рассмотреть эту тему, а затем политико-правовые взгляды Древней Индии и Древнего Китая, справедливости ради и руководствуясь чувством патри-

Галина АЗИЗКУЛОВА
доцент кафедры теории и истории государства и права

историей. Она (история) служит нередко единственным средством объяснить догматическое значение институтов». В том же духе высказывался и криминалист Г.С. Фельдштейн; «Без изучения исторического прошлого, без исследования институтов права в связи с бытом народа-без уяснения путей, которыми удовлетворялись потребности, невозможно полное понимание действующего права. Если и отбросить изучение прошедшего для определения национального духа права, то все-таки само собой понятно, что уяснение права в его настоящем совершенно немыслимо без предварительного анализа его исторических основ». (Фельдштейн Г.С. Главные течения в истории науки уголовного права России. Ярославль. 1909. С. 428)

ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИН ИСТОРИКО-ПРАВОВОГО ЦИКЛА

песнь тех, кто необходим, мелодия единожды существующая и невозвратная. Туда, где оканчивается государство, туда смотрите, братья мои! Разве вы не видите радужное небо и мост, ведущий к сверхчеловеку? - так говорил Заратустра». Смысл этого заратустровского антиэтатизма, очевидно состоит в потере надежд не на современное государство как на союзницу новой аристократической культуры, поскольку оно, по оценке Ницше. Оказалось, в руках худших, плебейского большинства.

Опять же приходится выбирать между тем, что говорил Заратустра исходя из позиций Ф. Ницше и тем что было преподнесено студентам при рассмотрении темы политико-правовые учение Древнего Востока. Кстати, в новых учебниках и учебных пособиях (Гуторов В.А., История политических и правовых учений. Конспекты лекций. СПб. 2000г. 63с., История политических и правовых учений: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению «Юриспруден-

тизма сложность задач заключается в том, что не повторяя материал истории государства и права таджикского народа следует отделить зерна от плевел, т.е. если проф. А.Г. Халиков на уровне докторской диссертации доказал, что зороастризм является самостоятельной правовой системой с присущими ей государственноправовыми, гражданскоправовыми, семейноправовыми, уголовноправовыми, экологическими, водноправовыми нормами и такими сложными институтами как формы вины, двойное убийство (убийство беременной женщины), убийство водяной собаки; выбор невестой жениха (брак худсарзан) и т.д.

Однако предмет История правовых и политических учений является философия социального бытия зороастризма, вопросы зороастрийской концепции и общественной жизни, проблемы этики и нравственности. Зороастризм-сторонник справедливой царственной власти, дарованной Ахурамаздой. Он не терпит никакой несправедливости и тирании, ни-

какого тунеядства и почитает труд, направленный на благоустройство мира и земли. Анализ дуалистической этики Заратустры-этики добра и этики зла, этика правды и этики лжи сталкивает нас с правовым идеализмом, выразившееся в известной триаде: «благая мысль, благое слово, благое деяние»

Не менее интересны проблемы соотношения свободы и ответственности, единства права, политики и веры. А потому либо при Ницше не было еще достаточно исследований по зороастрийскому, либо Заратустра так не говорил? Дискуссия в группе затрагивает и этот вопрос.

В последние годы наши ученые часто защищают кандидатские диссертации по специализации 12.00.01. Это касается всех кафедр. Исторический аспект исследуется по правам человека, судебному процессу, водному, налоговому праву и т.д. Это обязывает их знать историю отрасли, института. Помнится, в учебнике по земельному праву Советских авторов в первой теме Предмет и метод мелким шрифтом был изложен материал по истории земельного права начиная с Декрета о земле, автор предлагал историческую справку по источнику отрасли.

Все дореволюционные российские ученые-юристы (цивилисты, криминалисты, государствоведы, административисты и т.д.) были историками в своей области права. Более того, многие из них заявляли о вхождении в большую науку трудами по истории права применительно к своей научной специализации. Некоторые правоведы, например, криминалист В.В. Сокольский и административист И.Я. Гурлянд, вообще не занимались догматической разработкой права.

Историческому изучению права, одним словом, придавалось широкое методологическое значение. «Не подлежит сомнению, - писал по этому поводу М.Н. Капустин, - что многие стороны догмы права могут быть объяснены только его

Таким образом, дореволюционную систему российского юридического образования можно упрекнуть в чем угодно, только не в недооценке значения дисциплин историко-правового цикла. Она обеспечивала органическое единство истории и права. Наша же система заслуживает серьезного упрека в том, что закрепляет господствующее положение в образовательном процессе догмы права.

Ныне осуществляемое преподавание историко-правовых дисциплин не есть в подлинном смысле историческое изучение права. Для большинства наших отраслевиков историческая жизнь права - покрытый плесенью отрезанный ломоть. Считая изучение права в его прошлом уделом его историков, они пребывают в убеждении, что интенсивным усвоением в научном ракурсе действующего законодательства всецело определяется становление юридической мыслиющего правоведа. При такой системе преподавания, исключающей последовательные экскурсии в историю, юридическое мышление студентов оказывается заключенным в замкнутое пространство, из их поля зрения выпадает, как бы выдавливается юридической догмой видение глубинных процессов накопления правовой энергии, дающей праву силу действия. Вот почему в ходе преподавания специальных дисциплин следует периодически оживлять в памяти студентов полученные ими ранее основные сведения относительно ключевых моментов исторического формирования юридических институтов. Владение историческим ключом правопонимания - одна из важных составляющих юридического мышления. К сожалению, до осознания этого нашими отраслевиками еще далеко. Только некоторые из них делают экскурсии в историю.

И в связи с этим следует заметить, что отсутствие должного взаимодействия преподавателей различных дисциплин в образовательном процессе значительно снижает его эффективность...

ПАЁМ – РОҶНАМОЕ БАРОИ ФАРДОИ ДУРАХШОН

Чун анъана хамасола Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олиё барои муайян намудани самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакат ироа мегардад.

Дар Паёми навбатии Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар таърихи 26 декабри соли 2018 баргузор гардид, масъалаҳои бениҳоят муҳим ва стратегӣ ба фаъолияти давлат мусоидаткунанда мавриди баррасӣ қарор дода шуданд.

Воқеаҳо ва комёбӣҳо, ки дар соли 2018 ба даст оварда шудаанд ва аҳамияти сиёсӣ стратегӣ доранд, хеле зиёд мебошанд, вале дар байни онҳо Президенти кишвар ба се дастоварди арзишманд ишора намуданд. Ба монанди дастгирии ташаббусҳои Тоҷикистон дар масъалаи об аз ҷониби СММ, мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтани чархаи аввали НБО-и «Роғун» ва беҳбудии назарраси муносибатҳо бо Ўзбекистон.

«РОҶУН» – ШАРАФ ВА НОМУСИ МИЛЛАТИ ТОҶИК ВА МАРДУМИ ТОҶИКИСТОН

Ҷанбае аз масъалаҳои баррасишавандаи Паёми

Раъно ИСКАНДАРЗОДА
муовини Раиси суди ноҳияи Сино

Президенти кишварро масъалаи НБО-и «Роғун» ташкил медиҳад. Сарвари давлат Эмомалӣ Раҳмон қайд намуданд, ки «Бори аввал дар 27 соли соҳибистиклолии кишварамон, ду соли охир мардуми мамлакатро пурра бо барқ таъмин намуда, дар ҳаҷми қариб 3 миллиард киловатт-соат нури барқ содирот намудем». Пешвои миллат иброз доштанд, ки «Ба қор андохтани агрегати якуми нуругоҳи барқии обии «Роғун» ибтидои гардиши кулӣ дар таърихи Тоҷикистони соҳибистиклол ва як қадами устувору бузург дар

самти расидан ба ҳадафи якуми стратегӣ миллий – истиқлолияти энергетикӣ ба ҳисоб меравад».

ПЕШГИРИИ ҶИНОЯТКОРӢ – ЯКЕ АЗ МАҚСАДҲОИ АВВАЛИНДАРАҶА

Дар Паём инчунин диққати асосӣ оид ба масъалаи пурзӯр намудани мубориза бо ҷиноятҷорӣ, махсусан экстремизм ва фасод дода шуд. Президенти кишвар мақомоти хифзи ҳуқуқ ва сохторҳои низо-

миро ба хушриву зиракии сиёсӣ ва баланд бардоштани донишу малакаи касбӣ даъват намуда, иброд намуданд, ки таваҷҷуҳ бояд ба пешгирии намудани терроризму экстремизм, шомилшавии шахрвандони мамлакат ба созмонҳои ҳаракатҳои террористиву экстремистӣ ва ба Ватан баргардонидани шахсонӣ гумрохшуда равона карда шавад. Оид ба масъалаи мазкур мақомот ва сохторҳои давлатӣ, аз ҷумла, Прокуратураи генералӣ, Вазорати қорҳои дохилӣ, амнияти миллий дар ҳамкорӣ бо Вазорати адлия уҳдадор гардиданд, ки лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи муқовимат бо экстремизм»-ро таҳия ва ба ҳуқумати мамлакат пешниҳод намоянд. Дар баробари ин, аз Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, Палатаи ҳисоб, Прокуратураи генералӣ ва дигар субъектҳои ваколатдори соҳа талаб намуданд, ки яқҳо бо Вазорати адлия лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия»-ро, ки соли 2005 қабул шудааст, вобаста ба шароити имрӯза дар таҳрири нав таҳия ва пешниҳод намоянд.

ЗАРУРАТ БА ҚАБУЛИ БАРНОМАИ НАВИ ИСЛОҲОТИ СУДӢ

Дар як маврид, Президенти кишвар қайд намуданд, ки пешрафти минбаъдаи ҷомеа ва амалӣ намудани мақсади вазифаҳои дарпешистода қафолати ҳамҷониби адолати судиро талаб мекунад. Бинобар ин, зарур аст, ки барномаи нави ислоҳоти судиву ҳуқуқӣ таҳия карда шуда, дар доираи он сохтор ва фаъолияти мақомоти судӣ тақмил дода шавад. Бо ин мақсад, Суди конституционӣ, Суди Олиӣ, Суди Олии иқтисодӣ, Вазорати адлия ва Хадамоти иҷро вазифадор гардиданд, ки дар муҳлати кӯтоҳтарин барномаи нави ислоҳоти судиву ҳуқуқиро барои солҳои 2019-2021 таҳия ва пешниҳод намоянд.

Бо назардошти ин, гуфтан мумкин аст, ки бо азму талоши шабонарӯзӣ ва иродаи қавӣ мо ба ҳадафҳои гузоштаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Перзиденти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дастёб мегардем.

ОБ – САРМАНШАИ ЗИНДАГӢ

Об манбаи нахустин ва сарчашмаи ногузирӣ қонеъ гардондани талаботи асосии инсон пеш аз ҳама барои хифзи саломатӣ, таъминоти ғизоӣ безарар, тозагӣ ва нигоҳ доштани экосистемаҳо дар сайёраи мо мебошад. Ба иборати дигар, об манбаи ҳаёт ва сарчашмаи асосии рушди устувор ба ҳисоб меравад. Бинобар ин, зарур аст, ки об ва истифодаи захираҳои об ҳамчун омилҳои муҳимтарини рушди устувори иқтисодӣ баррасӣ гардад ва дар қорҷӯбаи ниёзҳои мавҷуд ва воқеияти имрӯза иҷтимоиву иқтисодӣ мавриди қору ибтикор қарор гирад.

ОБ ВА ҲАЁТ

Дар миқёси ҷаҳон беҳатариҳои об ва захираҳои он маънои сулҳ, пешравӣ ва суботро дар кишварҳо дорад. Амалан мо ба дараҷаи кофӣ об дорем, то ин ки беҳатарӣ ва дигар масоили марбут ба таъминоти обро таъмин намоем. Вале муваффақият дар ин самт, танҳо дар сурате ба мо даст медиҳад, ки шакл ва усулҳои маъмулии танзими истифодабарии захираҳои оби тоза ва инкишофи онҳоро пурсамар гардонем. Дар марҳилаи ҳозира мушкилоти ҷомеаи ҷаҳонӣ барои

садҳо миллион нафар аҳолии сайёра дастрасӣ надоштани онҳо ба оби тоза мебошад. Алалхусус, дар соҳаи кишоварзӣ танқисии об мушкилот ва монеаҳои зиёдро ба вуҷуд меорад. Аз бисёр ҷиҳат, ин натиҷаи азхудкунии заминҳои нав ва истифодаи ғайриоқилонаи захираҳои об мебошад. Дар айни замон бахру дарёҳо қул ва пирыҳо, ки сарчашмаи асосии таъминоти об ҳастанд, мисли дигар сарватҳои табиат аз ҷониби одамон бе дарназардошти оқибатҳои ногувори фардо истифода мешаванд. Масоҳати онҳо торафт маҳлуд мегардад, сифати об бад мешавад ва микдори обе, ки барои таъминоти зарурати инсон лозим аст, сол ба сол кам мегардад.

ЗАХИРАҲОИ ОБИИ МО

Тоҷикистони аз захираҳои оби бой буда, дар он бештар аз 1400 қўлли хурду бузурги табиӣ ва зиёда аз 200 об-анборҳои сунъӣ мавҷуданд. Дар қўлҳо ва доманақўлҳои Тоҷикистон 8492 пирыҳ дар масоҳати 8476 км² мавҷуд мебошанд, ки овозадортарини онҳо ин бузуртгарин пирыҳи қўлӣ дар сайёраамон пирыҳи Федченко мебошад. Ин пирыҳ бо дарозии 77 км, паҳноии миёнааш 5 км, ғафсиаш то 1600 м, масоҳаташ

650 км² ва дорои 50 шохоб мебошад.

Дар замони имрӯза, масъалаи норасоӣ ва дастрасӣ ба об яке аз масъалаҳои муҳими глобалӣ ва минтақавӣ мебошад, ки паҳлуҳои васеи ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва ғайраро дорад. Дар шароити имрӯза, қариб як миллиард сокини сайёра аз нарасидани оби тоза танқисӣ мекашанд, 2,6 миллиард нафар дар шароити ғайрисанитарӣ зиндагӣ мекунад, дар бештар аз 80 мамлакат барои таъмини аҳолии об намерасад, ҳар ҳафта дар миқёси ҷаҳон дар натиҷаи беморихоӣ вобаста ба сифати пасти об ва шароити ғайрисанитарӣ 42 ҳазор нафар вафот мекунад, дар бештар аз 90 ғоизи воқеаҳои ногувори вобаста ба об суҳан дар бораи қўдакони то 5-сола меравад.

ИСТИФОДАИ ҒАЙРИМАҚСАДНОКИ ОБ

Дар шароити имрӯза хушксолӣ ва биёбоншавии замин ба бештар аз 1,2 миллиард сокини сайёра таҳдид мекунад. Аз рӯйи маълумоти СММ то соли 2025 аз се ду хиссаи аҳолии мамлакатҳои ҷаҳон аз нарасидани оби ошомидани танқисӣ хоҳанд кашид. Бинобар ин масъалаҳои марбут ба об дар тамоми саналҳои байналхалқӣ доир ба масъалаҳои рушди устувор мақоми махсусро доранд.

Боиси хушхолоӣ ва сарбаландии мардуми азизи кишварамон ҳаст, ки санаи 21 декабри соли 2016 зимни баргузории ҷаласаи Пленарии 71-уми Маҷмаи Умумии СММ Катънома тахти унвони Даҳсолаи байналмиллалии амал «Об барои рушди устувор», барои солҳои 2018-2028, ки бо ташаббуси ҚТ ва ҳаммуаллифии 177 аъзои СММ пешбарӣ шуда буд, бо райъи 193 давлати аъзои созмони мазкур, тасдиқ гардид, ки ин як қадами нав дар самти беҳтар намудани истифодаи об ва захираҳои оби дар мамлакат ва кишварҳои ҷаҳон мебошад.

ҲАДАФҲОИ ДАҲСОЛАИ НАВ

Дар охир гуфтан мумкин аст, ки даҳсолаи мазкур ҳадафҳои зеринро дар бар мегирад:

- тақмили механизмҳои ташаққул ва паҳн намудани дониши экологӣ ва истифодаи самаранокии об;
- осонгардони дастрасӣ ба дониш ва табодули иттилоот оид ба таҷрибаи пешрафта дар самти истифодаи самаранокии захираҳои об;
- гирифтани иттилооти нави алоқаманд ба ҳадафҳои рушди устувори марбут ба хифз ва истифодаи захираҳои об;
- амалӣ намудани фаъолияти иттилоотии ташвиқотӣ дар самти хифз, поксозӣ

Бахтиёр ГУРЕЗОВ
магистри кафедраи
ҳуқуқи нақлиёт ва ҳуқуқи
истифодаи сарватҳои
табиӣ

ва истифодаи оқилонаи захираҳои об.

Хулоса, имрӯзҳо сар то сари ҷаҳонро масъалаи норасоӣ ба оби тоза фаро гирифтааст. Тағйир ёфтани иқлим дар сайёра, ғализ гардидаи атмосфера боиси аз байн рафтани захираҳои оби тоза гардида истодааст. Маҳз ин проблемаҳо ҳастанд, ки аҳолии сайёра аксаран аз оби тоза танқисӣ мекашанд. Барои баргараф кардани ин проблемаҳо мо инсониятро мебардорам ва тоандозае захираҳои обиро самаранок ва бе расонидани таъсироти манфӣ истифода намоем. Яъне ҳавои атмосфераро аз таъсироти антропогенӣ нигоҳ дорем ва қорхонаҳои саноатӣ химиявӣ худро аз ҷиҳати экологӣ безарар қор фармоем.

Бояд кайд намуд, ки тағйирёбии босуръати иқлим чомеаи ҷаҳониро дучори як қатор мушкилот намудааст, ки муҳимгарини онҳо, гармшавии аз ҳад зиёд буда, ба обшавии ғайриҷамъиятӣ, хушкшавии дарёҳо ва умуман хоҳиш ёфтани захираҳои обӣ оварда расонида истодааст. Ғайр аз ин, гуногунии сатҳи замин ва нобаробар ҷойгиршавии сарватҳои табиӣ он имкон намедихад, ки то об ҳамчун як сарвати муҳими табиӣ дастраси ҳамагон гардад. Ин ҳама дар самти посдории захираҳои обӣ ва таъмини аҳолии ҷаҳон бо оби тозаи ошомиданӣ мушкилотхоеро пеш овардааст, ки ҳалли онҳо аллакай кори як давлат нест. Яъне ҳалли онҳо аз доираи салоҳиди давлатҳо баромада, хусусияти ҷаҳо-

дани соли 2003 ин дастрасгардонии аҳолии ҷаҳон бо оби тозаи ошомиданӣ мебошад, аммо дар тули як сол расидан ба ин ҳадаф ғайриимкон аст». Баъдан, роҳбари кишвар пешниҳод намуданд, ки аз соли 2005 то соли 2015 «Дахсолаи байналмилалӣ оби тоза» эълон карда шавад. Дахсолаи мазкур баҳри он ҳадаф сафарбар карда шуда буд, ки то соли 2015 сатҳи нафароне, ки ба оби тозаи ошомиданӣ дастрасӣ надоранд, бояд ду баробар хоҳиш дода мешуданд. Ҳамин тавр, ташаббуси нави роҳбари кишвар аз ҷониби СММ пазируфта шуда, аз тарафи чомеаи ҷаҳонӣ низ дастгирӣ ёфт.

Баҳри татбиқи ин дахсола Ҳукумати Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо СММ якҷанд

лоти ханӯз ҷойдошта равона карда шуда буд. Тибқи гузориши мазкур, дабири кулли СММ кайд намуд, ки «Дастовардҳои Дахсола назаррас будаанд. Дар таърихи СММ Дахсолаи мазкурро бо назардошти пешравӣ, ки дар ҷараёни он ба даст омаданд, бо ягон дахсолаи дигар наметавон киёс кард». Ҳамчунин, дар гузориш ишора ба он шудааст, ки «... дахсолаи норасоӣ ва мушкилотеро, ки боиси суст гардидани пешравӣ дар роҳи дастгирӣ ба ҳадафу вазифаҳои марбут ба захираҳои об шудаанд, ошкор намудааст. Дар ин самт, ҳоло ҳам мушкилоти зиёд дар мудирияи захираҳои инсонӣ, ниҳодӣ ва молиявӣ ба мушоҳида мерасанд».

Баъд аз ин, роҳбари ки-

конференсия изҳор доштанд, ки «баҳри боз ҳам пурсамар амалӣ шудани дахсолаи мазкур мо ният дорем, ки дар шаҳри Душанбе Маркази байналмилалӣ мусоидат ба татбиқи Дахсола таъсис намоем». Натиҷаҳои муфассали ин дахсола дар конференсияҳои минбаъда муайян хоҳад шуд.

Дар маҷмӯъ, бояд кайд намуд, ки ташаббусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бобати бартарафнамоеши мушкилоти об ва посдории захираҳои обӣ беназир буда, чомеаи ҷаҳониро ба натиҷаҳои дилхоҳ оварда расонида истодааст.

Мавриди зикр аст, ки ин ташаббусҳои номбурда, дар шакли хушқу ҳолӣ пайдо нашуда, дорои заминаҳои ҳуқуқии худ мебошанд. Заминаҳои асосии ҳуқуқӣ доир ба ташаббусҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи об ин қатъномаҳои мебошанд, ки аз инҳо иб-

дастовардҳои дипломатияи ҶТ дар соҳаи захираҳои обӣ номид.

Нахустин дастоварди дипломатияи ҶТ дар соҳаи захираҳои обӣ ин соҳибмавқеъ гардидани кишвар дар арсаи байналмилалӣ мебошад. Маҳз ташаббусҳои Пешвои миллат буд, ки Тоҷикистонро ҳамчун давлати инсондӯсту ташаббускор ба чомеаи ҷаҳонӣ муаррифӣ намуда, боиси пайдо кардани мавқеи намоён дар арсаи ҷаҳонӣ гардид.

Дастоварди дигари дипломатияи Тоҷикистон дар соҳаи захираҳои обӣ ин пазируфтани ташаббусҳои Пешвои миллат аз ҷониби чомеаи ҷаҳонӣ мебошад. Тассавур намоед, ки як давлати кӯчак, давлате, ки чанд сол қабл дар харита ҳатто мавқеъ надошту кам нафаронро мешинохтанд, имрӯзо масъалахоеро роҳандозӣ карда истодааст, ки давлатҳои

ДИПЛОМАТИЯИ ОБ:

Фариқдун БОБОҲОҶОНОВ
донишҷӯи соли 5

ниро ба худ касб кардаанд. Маҳз ҳамаи инро ба инобат гирифта, ҶТ ҳамчун як давлати инсондӯсту ташаббускор дипломатияи судманди худро доир ба бартарафнамоеши ва посдории захираҳои обӣ сафарбар намуд, ки дастовардҳои беназирро ба бор овард.

Бояд тазаккур дод, ки дипломатияи ҶТ дар соҳаи захираҳои обӣ дар шакли ташаббускорӣ ба роҳ монда шуда, дастовардҳои он маҳз аз ташаббусҳои кишвар ба чомеаи ҷаҳонӣ вобаста мебошанд. Нахустин ташаббуси Тоҷикистон ба чомеаи ҷаҳонӣ доир ба масъалаи об ин «Соли байналмилалӣ оби тоза» эълон гардидани соли 2003 буд, ки моҳи октябри соли 1999 дар иҷлосияи 54 СММ пешниҳод карда шуда, аз ҷониби 148 давлати ҷаҳон дастгирӣ ёфт. Ин нахустин иқдоми асри нав дар соҳаи об ба ҳисоб мерафт. Натиҷаи асосии ин ташаббус аз он иборат мебошад, боиси пешниҳоди ташаббуси навин гардид ва чомеаи ҷаҳониро барои ҳамкорӣ ва тавачҷуҳи хоса зохир намудан дар соҳаи об бедор сохт. Ин буд, ки соли 2003 дар Форуми байналмилалӣ кушодашавии соли оби тоза, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон суханронӣ карда, аз ҷумла изҳор намуданд, ки «мақсади оби тоза эълон кар-

ЗАМИНАҲОИ ҲУҚУҚӢ, НАТИҶА ВА ДАСТОВАРДҲО

ҷорабинҳои байналмилалӣро дар шаҳри Душанбе баргузор намуданд. Ба монанди Конфронси гуногуни байналмилалӣ сатҳи баланд вобаста ба татбиқи дахсолаи мазкур, солҳои 2010, 2013 ва 2015. Ҳамаи ин конфронсҳо, махсусан конфронсияи соли 2015 масъалаи натиҷагирӣ аз татбиқи дахсолаи нигаронида шуда буд.

Инчунин вобаста ба натиҷаҳои дахсолаи мазкур, моҳи июли соли 2016, Дабири кулли Созмони Милалӣ Муттаҳид гузоришро дар бораи натиҷаҳои татбиқи Дахсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт», 2005-2015 интишор намуд, ки баҳри муваффақиятҳои бадастомада аз дахсолаи мазкур ва мушки-

швар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Форуми 7-ум дар Ҷумҳурии Корея бо баёни мушкилотҳои ҷойдошта ва таҷрибаи баланди қорӣ дар соҳаи об дахсолаи нав «Дахсолаи байналмилалӣ об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028»-ро пешниҳод кард, ки аз ҷониби 177 кишвар дастгирӣ ёфт. Баҳри татбиқи ин дахсола ва ҳадафу вазифаҳои он, доир намудани конференсияҳои байналмилалӣ сатҳи баланд дар ҳар дусола ба нақша гирифта шуд.

Дар оғози дахсолаи мазкур яке аз ҷунин конференсияҳои сатҳи баланд санаи 20-22 июни соли 2018 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон доир карда шуд. Президенти кишвар зимни суханронии худ дар ин

ратанд: Қатънома доир ба «Соли байналмилалӣ оби тоза, соли 2003»; Қатънома доир ба «Дахсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт», солҳои 2005-2015»; Қатънома доир ба «Соли 2013 - соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об»; Қатънома доир ба «Дахсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор», солҳои 2018-2028».

Бояд кайд намуд, ки натиҷаҳои дипломатияи пешгирифтаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи об на танҳо ба чомеаи ҷаҳонӣ, балки ба ҳуди Ҷумҳурии Тоҷикистон низ бетаъсир намонд ва албатта таъсири мусбӣ. Яъне ташаббусҳои мазкур ба Тоҷикистон низ натиҷаҳои дилхоҳро ба бор овард, ки инҳоро метавон

Аламшо БОБОҲОҶОНОВ
ҷонишини директори
МТМУ № 20-и ноҳияи
Фархор, аълоҷии маориф

пурқудрати ҷаҳонро ба як мизи мудаввар гирд овардааст. Албатта, ин барои кишвари азизи мо як дастоварди бениҳоят бузург ба ҳисоб меравад.

Дигар дастоварди дипломатияи ҶТ дар соҳаи захираҳои обӣ ин дар амал татбиқи намудани ташаббусҳои роҳбарияти кишвар ва натиҷаи он ба инсонияту чомеаи ҷаҳонӣ мебошад. Барои ҳар як тоҷику тоҷикистонӣ ифтихор ва ҳам дастоварди бузург маҳсуб мешавад, ки барои беҳдошту сихатии инсоният ва рушди чомеаи ҷаҳонӣ ғамхорӣ зохир намуда, ташаббусҳои судманд анҷом дода истодааст.

Ҳамин тариқ, аз гуфтаҳои боло бармеояд, ки ҶТ дар симои Пешвои муаззами он муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, зимни ташаббусҳои судманди худ, дипломатияеро роҳандозӣ кардааст, ки тибқи асосҳои ҳуқуқии худ, натиҷаҳо ва дастовардҳои беназирро ҳам барои чомеаи ҷаҳонӣ ва ҳам барои Тоҷикистон ба бор оварда истодааст. Бинобар ин, ҳар як фарди ватандӯсти кишварро мебояд, ки пайрави сиёсат ва дипломатияи пешгирифтаи Пешвои миллат шуда, баҳри хизмат ба халқу Ватан ҳамеша омода бошанд.

НИГОҶЕ БА ТАЪРИХИ КАФЕДРАИ ҲУҚУҚИ

КАФЕДРАИ
ҲУҚУҚИ
ЧИНОЯТӢ
ВА МУҚОВИМАТ
БО КОРРУПСИЯ
СОЛИ 1957
ТАЪСИС
ЁФТААСТ

Факултети ҳуқуқшиносии ДМТ маҳзани илму дониш ва поягузори илмҳои ҳуқуқшиносӣ дар кишвар ба ҳисоб меравад. Чунки дар ин даргоҳ олимони бузурги ватанию хоричӣ фаъолияти илмию омӯзгорӣ намудаанд ва ин анъана то ба ҳол идома дорад. Нашки факултет дар рушди илмҳои ҳуқуқшиносӣ ва таъминоти макомоти давлатӣ ба кадрҳои балиғатхисос низ назаррас арзёбӣ мегардад.

Соҳтори факултет аз ёздаҳ кафедра иборат мебошад, ки барои баланд бардоштани сатҳи дониш ва малакаи донишҷӯён, инчунин ба амал баровардани корҳои илмӣ-тадқиқотӣ тамоми тadbирҳоро меандешанд. Яке аз чунин кафедраҳои факултет ин кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия мебошад.

Кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия соли 1957 бо номи «кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва муқовимат» сеюмин кафедра дар соҳтори факултет таъсис ёфта буд.

НАХУСТИН
МУДИРИ
КАФЕДРА
ДОТСЕНТ
ЮРИЙ
ПЕТРОВИЧ
КАСАТКИН БУД

Дар давраи роҳбарии Ю.П. Касаткин дар кафедра омӯзгорони шинохта Е.А. Андрусенко, В.Г. Гранберг, К.М. Каратсев, Ш.Р. Розиков, Ҷ.С. Орипов ва дигарон фаъолият намудаанд.

Ю.П. Касаткин дар ташкили чараҳои таълим, тарҳезии барномаҳои дарсӣ ва таҳассусӣ кӯшишҳои зиёде ба харҷ додааст ва нақши пурсамари худро дар фаъолияти кафедра гузоштааст. Ҳамзамон, Ю.П. Касаткин аз соли 1957 то соли 1961 роҳбарии садорати факултетро бар уҳда дошт. Инчунин, ӯ аз соли 1962 то соли 1978 дар Суди Олии ИҶШС фаъолият намудааст. Пас аз химояи рисолаи докторӣ дар соли 1978 то ба нафақа баромаданаш дар вазифаи мудири кафедраи назорати прокурорӣ оид ба баррасии парвандаҳои чиноятӣ ва граждани дар судҳо, воқеъ

Анвар САФАРЗОДА
мудири кафедра,
н.и.х., дотсент

дар Пажӯҳишгоҳи тақмили ихтисоси Прокуратураи генералии Федератсияи Русия кор кардааст.

Минбаъд, солҳои 1961-1967 роҳбарии кафедраро дотсент Ҳамроқулов Рабимкул Назарович бар уҳда доштанд. Р.Н. Ҳамроқулов ҳамчун устоди дорои маданияти баланд, саҳтгиру меҳрубон, дар ҷодаи илму тарбия хеле маъсулиятнок медонанд. Р.Н. Ҳамроқулов дар мураббаҳ соҳтани Кодекси чиноятӣи ҶШС Тоҷикистон, Кодекси муқовимат ба чиноятӣи ҶШС Тоҷикистон ва Кодекси муқовимат ба граждани ҶШС Тоҷикистон (соли 1961) фаъолона ширкат намудааст.

Дар давраи роҳбарии Р.Н. Ҳамроқулов якҷанд омӯзгорони кафедра, аз ҷумла Ш.Р. Розиков, Е.А. Андрусенко, Ҷ.С. Салимов рисолаҳои номзодии худро химоя карда буданд.

Минбаъд, аз соли 1974 то 1979 Ш.Р. Розиков ба ҳайси мудири кафедра фаъолият намудааст. Ш.Р. Розиков ҳамчун олими тавоно ва суҳанвари хушбаён миёни чамъи кормандону омӯзгорони факултет ва берун аз он шухрат пайдо карда буд. Дар давраи роҳбарии Ш.Р. Розиков як зумра омӯзгорони бомаҳорати ҷавон ба воя расидаанд, ки рисолаҳои номзодии худро зери дастгирии устод дифо намуданд. Аз он ҷумла, З.Д. Ямоқова, И.М. Зобина, И.Я. Овруцкий, Ю.А. Курбонов, А.Х. Хотамов ва дигарон.

Доктори илмҳои ҳуқуқ, профессор М.М. Муллоев бошанд, се маротиба, яъне солҳои 1967-1973 ва 1979 ба вазифаи мудири кафедраи

Шерали ХОЛИҚОВ
н.и.х., ассистент

ҳуқуқи чиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия интиҳоб шудаанд.

Соли 1973 дар заминаи кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва муқовимат ду кафедра: кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ таъсис ёфт. Минбаъд, фанҳои таълимӣ ба монанди ҳуқуқи

Ғаффор САТТОРОВ
н.и.х., дотсент

чиноятӣ, криминалистика, ҳуқуқи ислоҳи меҳнатӣ ва якҷанд курсҳои махсус аз ҷониби устодони кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва қисмати дигар, ба монанди ҳуқуқи муқовимат ба чиноятӣ, граждани, ҳуқуқи судӣ, мақомотҳои хифзи ҳуқуқ, бухгалтерияи судӣ ва санъати нутқ аз ҷониби устодони кафедраи ҳуқуқи судӣ ва назорати прокурорӣ тадрис мегардиданд.

Солҳои 1982-2007 роҳбарии кафедра ба зиммаи дотсент Ҷ.С. Салимов вогузор гардида буд. Дар ин муддат кафедраро ҳамчониба бо коршиносу омӯзгорони ҷуртаҷриба, таҷхизоти зарурӣ ба кадрӣ имкон таъмин карда, як зумра шогирдонӣ хеле болаёқатро ба қор қабул намуданд.

Тибқи Қарори Шӯрои олимони ДМТ аз 5 февралӣ соли 2007 дотсент Т.Ш.

Рустам ШАРИПОВ
н.и.х., дотсент

Шарипов мудири кафедра таъин гардида, дар ин вазифа то 23 майи соли 2015 фаъолият намуданд.

Дар ин муддат, омӯзгорони кафедра рисолаҳои номзодӣ ва доктории худро химоя намуданд. Аз ҷумла, дотсент Т.Ш. Шарипов соли 2008 дар Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.Ломоносов (МГУ), ас-

систентон З.А. Камолов рисолаи номзодӣ дар Донишгоҳи давлатии шаҳри Иркутски ФР, ассистентон А.И. Сафарзода, Р.И. Шарипов Б. Саидвализода бошанд рисолаҳои номзодӣ дар шаҳри Москва сарбаладонда химоя намудаанд. Айни ҳол бошад, устод профессори кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия мебошанд.

АЙНИ ҲОЛ
РОҲБАРИИ
КАФЕДРАРО
ДОТСЕНТ
САФАРЗОДА А.И.
БА УҲДА ДОРАД

Зубайдулло КАМОЛОВ
н.и.х., дотсент

Тибқи Фармоиши ректори ДМТ аз 23 майи соли 2015 номзоди илмҳои ҳуқуқ, дотсент Сафарзода

Гулминой ЮЛДОШЕВА
муаллими калон

А.И. иҷроқунадаи вазифаи мудири кафедра ва аз 25 ноябри соли 2015 мудири кафедраи ҳуқуқи чиноятӣ интиҳоб гардид.

Имрӯз дар баробари устодони собикадор – профессор Т.Ш. Шарипов, дотсентон Ҷ.С. Сатторов, Сафарзода А.И., З.А. Камолов, Р.И. Шарипов, Ф.А. Мирзоаҳмедов, Г.М. Юлдошева, омӯзгорони умедбахши ҷавон, ба монанди Холиқзода Ш.Л., Мирзоев С.Т., Миралиев Э.Б., Сайфуллозода У.А., Раҳмонзода М.Ҷ., Мирзоев Қ.Х., Амиров А.А., Каримов Д., Мачидзода П., ва аспирантону унвонҷӯён фаъолият намуда, дар таълиму тарбияи донишҷӯён фаъолона

иштирок доранд.

КАФЕДРА ТАЪРИХИ
62 СОЛА ДОРАД

Дар тӯли солҳои сипаришуда аз ҷониби аъзоёни кафедра садҳо монографияву дастурҳои илмӣ-методӣ ва мақолаҳои илмӣ дар нашрияҳои гуногун ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ, англисӣ ва олмонӣ аз ҷоп баромадаанд, ки ба таҳқиқи масъалаҳои марбут ба ҳуқуқи чиноятӣ, ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои чиноятӣ ва криминалистика бахшида шудаанд. Аз он ҷумла, монографияҳои К.М. Каратсев «Расследование автотранспортных происшествий» (Тафтиши ҳодисаҳои нақлиёти автомобилӣ), Я.М. Яковлев «Расследование убийств» (Тафтиши қуштор) ва «Половые преступления» (Чиноятҳои ҷинсӣ), Р.Н. Ҳамроқулов «Уголовно-процессуальное законодательство Таджикской ССР» (Қонунгузори чиноятӣ-муқовиматии ҶШС Тоҷикистон), М.М. Муллоев «Уголовно-правовая борьба с

Фирдав МИРЗОАХМЕДОВ
н.и.х., муаллими калон

хищениями социалистической собственности» (Муқовимат ба чиноятӣ-ҳуқуқӣ муқобили тасарруфи моликияти сотсиалистӣ), «Комментарий к Уголовному кодексу Таджикской ССР» (Тафсири ба Кодекси чиноятӣи ҶШС Тоҷикистон); Т.Ш. Шарипов «Условное освобождение от отбывания наказания» (Шартан аз адои ҷазо озод кардан); Сафарзода А.И. «Уголовная ответственность за легализацию (отмывание) денежных средств либо иного имущества, полученных противозаконным путем», «Противодействие легализации (отмывания) денежных средств или иного имущества, полученных преступным путем»; «Уголовно-правовая охрана предпринимательской деятельности в Республики Таджикистан»; Ш.Н. Саидзода «Уголовная ответственность за контрабанду по законодательству РТ»; Р.И. Шарипов «Уголовная ответственность за мошенничества по законодатель-

ЧИНОЯТӢ ВА МУҚОВИМАТ БО КОРРУПСИЯ

ства РТ»; Ф.А. Мирзоахмедов «Уголовная ответственность за терроризм по законодательству Республики Таджикистан и Российской Федерации»; Б.Ш. Курбонзода «Уголовная ответственность за организацию экстремистского сообщества в Республики Таджикистан», китоби дарсӣ бо забони давлатӣ «Ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятии ҶТ» муаллифони Т.Ш. Шарипов, Сафарзода А.И., З.А. Камолов», «Ҳуқуқи ҷиноятӣ бо истифодаи усулҳои интерактивӣ» зери муаллифии Сафарзода А.И., Т.Ш. Шарипов. Ғайр аз ин, дар кафедра бо қалами устод Ф.С. Сатторов аввалин шуда аз фанни ҳуқуқи ҷиноятии ҶТ (қисмҳои умумӣ ва махсус) васоити таълимӣ бо забони давлатӣ ва русӣ, аз ҷониби дотсентон Сафарзода А.И. ва Ш.Н. Саидзода «Ҷиноятҳо дар соҳаи ҷиноятии иқтисодӣ», «Тафсири Кодекси иҷроӣ ҷазои ҷиноятии ҶТ» (2018), «Ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятии ҶТ» (2018- нашри нав) аз ҷоп баромадаанд.

Соҳибистиклолӣ ва ба

Унвониддин САЙФУЛЛОЗОДА
ассистент

даст гирифтани тақдирӣ минбаъдаи давлату миллат олимони ватаниро муваззаф менамояд, ки дар ҳамаи соҳаи ҳаёти кишвар фаъолияти шабонарӯзӣ намуда, натиҷаҳои назаррасро бахри химояи манфиатҳои давлату миллат ба даст оваранд. Ин аст, ки дар кишвар бахри таъмини истиклолияти миллӣ ҚОА таъсис дода шуд, ки бахри миллигардонии давлатдорӣ илмӣ ва ба забони илм табдил додани забони ноби тоҷикӣ сахми бориз дорад. Дар робита ба ин, пас аз таъсис ёфтани Шӯрои миллии дифоъ, як қатор устодони кафедра бо истифода аз ин имкониятҳои муносиб рисолаҳои илмӣ худро дар Шӯрои миллии дифоъ сарбаландона химоя намуда истодаанд. Аз ҷумла, аспиранти кафедра Курбонзода Б. Ш., Ш.Л. Холқзода ва А.И. Сафарзода бори аввал аз ихтисоси 12.00.08-ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ рисолаҳои номзадӣ докто-

рии худро химоя намуданд, ки ҳамаи ин аз пешрафти фаъолияти кафедра дар давраи истиклолият шаҳодат медиҳад.

Ҷиҳати иҷроӣ дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президентони маҳбуи кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар ҷаласаи тантанавӣ бахшида ба 10-солагии таъсисёбии Агентии назорати давлати молиявӣ ва мубориза бо коррупсия иброз намуда буданд, бо Қарори Шӯрои олимони ДМТ аз 30.06.2018 ва фармоиши ректори ДМТ аз 8 августи соли 2018, №247-6 кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ тағйир ном намуда, минбаъд кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ

Эмомалӣ МИРАЛИЈ
ассистент

ва муқовимат бо коррупсия номида мешавад.

Устодони кафедра дар тақмили қонунгузориҳои кишвар низ сахми арзанда

Парвина МАЧИДЗОДА
ассистент

мегузоранд. Ин аст, ки профессор Т.Ш. Шарипов ба ҳайси аъзои Шӯрои илмӣ машваратии Суди Олӣ, аъзои ғуруҳи қорӣ оид ба таҳияи лоиҳаи Кодекси ҷиноятӣ, дотсентон А.С. Сафарзода ва З.А. Камолов дар таҳияи лоиҳаҳои Кодекси иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ, Консепсияи сиёсати ҳуқуқи ҷиноятӣ, Консепсияи сиёсати ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият намуда, сахми арзандаи худро гузоштаанд.

Кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия фаъолияти илмӣ мувоҷиҳаи худро бо тамоми вазорату идораҳо ва муассисаҳои давлатӣ ба роҳ мондааст. Имрӯз устодони

кафедра бо Прокуратураи генералӣ, Суди Олӣ, Суди олии иқтисодӣ, Вазорати адлия, Вазорати қорхон дохилӣ, Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамкории судмандро пиёда месозанд.

Кафедра дар даврони

Садриддин МИРЗОЕВ
ассистент

Мухаммад РАҲМОНЗОДА
ассистент

соҳибистиклолии кишвар равоити худро бо муассисаҳои таълимӣ дохил ва хориҷи кишвар вусъат дода истодааст. Аз ҷумла, ҳамкорӣ кафедра бо Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи АИ Тоҷикистон, Донишгоҳи славянии Россия ва Тоҷикистон, Академияи ВКД, Донишгоҳи ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати

Тақдиршоҳ ШАРИПОВ
д.и.х., профессор

Тоҷикистон, Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон, Донишгоҳи молия ва иқтисоди Тоҷикистон, Донишгоҳи омӯзгории Тоҷикистон дар н. Рафт бо мақсади расидан ба мақсадҳои илмӣ амалӣ ба роҳ мондааст.

Устодони кафедра бо муассисаҳои хориҷи кишвар низ ҳамкории худро

Новгород, Донишгоҳи славянии Қирғизистону Россия, Донишгоҳи давлатии ҳуқуқшиносии ш. Тошкент робитаҳои хасанаро ба роҳ монда, олимони ин муассисаҳои илмӣ таълимӣ мунтазам ба ҳайси муқарризони расмӣ дар химояи рисолаҳои илмӣ устодони кафедра даъват карда мешаванд.

Хизматҳои шоёнӣ устодони кафедраро давлату ҳуқуқати кишвар ба инобат гирифта, бо унвонҳо ва ҷоизаҳои давлатӣ сарфароз гардонда шудаанд. Аз ҷумла, дотсент Х. Саидзода (соли 1998) бо унвони «Ҳуқуқшиноси шоистаи

ба роҳ мондаанд. Аз ҷумла, имрӯз кафедра бо донишгоҳҳои бонуфузи хориҷи кишвар – Донишгоҳи давлатии ш. Москва, Донишгоҳи давлатии лингвистикаи ш. Москва, Академияи давлатии ҳуқуқшиносии Саратов, Академияи ВКД ФР дар ш. Нижний

ҶТ», профессор Т.Ш. Шарипов (соли 1999) бо унвони «Ҳуқуқшиноси шоистаи ҶТ» ва унвони «Арбоби хизматнишондодаи илм ва техникаи ҶТ» (соли 2011), дотсентон Ш.Н. Саидзода (соли 2015) ва А.И. Сафарзода (соли 2016) ба ҷоизаи ба номи Исмоили Сомонӣ барои олимони ҷавон дар соҳаи илм ва техника сазовор гардидаанд.

Устодони кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия дар назди худ вазифа гузоштаанд, ки дар партави сиёсати инсонмехварии Пешвои миллат садоқатмандона фаъолияти худро ба роҳ монда, бо кӯшишу ғайрати тамоми дар тайёр намудани мутахассисони воқеан миллӣ, тақмили қонунгузориҳои кишвар ва амалияи татбиқи онҳо бо дарназардошти мановеи давлату миллат сахми назарраси худро гузоранд.

Даврон КАРИМОВ
ассистент

Таҳияи
Эмомалӣ МИРАЛИЈ

ҒАВВОСЕ ДАР

-Чавонони муваффақ? Оре, шукри беҳад, ки дар факулта олимони чавон хеле зиёданд, меҳнатдӯст, унвондор, марҳамат шуморо ана ин омӯзгори чавонамон ба назди яке аз онҳо роҳнамоӣ мекунад. Саломат бошед.

Ин гуфтаҳои декани факултаи ҳуқуқшиносии ДМТ, мухтарам Раҳмон Дилшод Сафарбек буд, ки мақсади маро фаҳмида кутох як суҳбати гарме ҳам доштем. Ва маро ба назди яке аз чунин олимони чавон равон намуд. Аз ошонаи чорум ба утоқи кории ӯ ба ошонаи панҷум баромадем. Даромадам, ӯ маро дида:

-О, мову шумо шиноску?

Оре, мову ӯ шинос хастему дӯст, вале ба ростӣ аз рӯзгору осор ва фаъолиятташ ба ин чавониаш кам хабар доштам. Ва чанде накл мекунаду ба саволҳои ман чавоб медиҳад. Варақҳои сафед паси ҳам рангин мешаванд, аз гуфтаҳои ӯ, аз маълумотхояш, аз қору амалҳои некаш...

Анвар Сафарзода... Зимни гуфтаҳои ӯ ҳаёле сафардорам... Сафари рӯхнавозу дилкаш...

Фарҳор... аҳли хонаводаи ӯ як оилаи зиёно намунаӣ дар ноҳия ба ҳисоб мераванд... Оре, ӯ дар шаҳраки Фарҳор тавлид шудаю падару модар аз омӯзгорони шинохтаи ин манотик хастанд.

Бобои Инъом... Оре, маҳз ӯ ба вақти муҳочирати мардуми навоҳии кӯхистони диёр солҳои 50-уми асри XX ба водии тафсо-ни Фарҳор кӯчида, бо дасту панҷаи устувор ва иродаи матинаш чун дигарон дар сарсабзӣ ободии ин ноҳия сахмгузор гашту ҳамон вақт шояд ба замони ободкорӣҳои пурмашақат худро қарор дод то хама писаронашро маълумотдор кунад. Охир дар Фарҳор агар шахс маълумоту касбе наомӯзад кори ояндаш душвор мешавад. Ва шояд ҳамин аст, ки байни мардум баромади мафҳуми «Фарҳор»-ро гоҳ нимшухию нимчиддӣ «Филҳор» мегӯянд шарҳ медиҳанд, ки ин чо хатто фил аз гармохору зор шудааст. Харчанд илман вожаи «Фарҳор»-ро аз мафҳуми «вихара»-и за-

бони санскрит-ҳиндӣ бостон ба маънои ибодатгоҳи буддой ва ё бутхона медонанду «Бути Фарҳори ман» иборати машҳур дар назми оламғири мост!

Ана ҳамин чадди бузург 7 фарзанд дошту хамаи фарзандонро тарбия кард, бо меҳнати ҳалол нон дод, ростӣ ва мардонагӣ омӯхт, писаронро маълумот омӯхт ва дуои пешрафти ононро қарду барояшон роҳи сафед аз даргоҳи Иллоҳӣ хост. Дуо мустаҷоб шуд. Писараш амаки Ислом дар ин байн пешаи омӯзгориро интихоб кард. Охир маҳз омӯзгорон роҳнамо ва чароғи миллат буда, барои давлат мутахассис омода мекунаду саодати ояндаро таъмин месозанд. Ва аҷиб аст, ки ҳамсараш апаи Назрбӣ низ муаллима буда, ҳарду омӯзгори мактаби тахсилоти миёнаи умумии № 3-и ноҳияи Фарҳор мебошанд. Ана дар ҳамин муҳити осуда, нақхатбор ва оилаи солил фарзандон, он самарани ишқу муҳаббат чашм ба дунё кушода, гаҳвора бо ноз меҷунбиду модар ба олами ҳастӣ, ба мактаби зиндагӣ насли хушбахтро роҳнамоӣ мекард. Алла суруди нахустин, нахустин сабақ ва аввалин оғози меҳру саҳои одаи аз тарафи модарони ҷонфидо ба инсоният буда, баланд садо меод. Бону Назрбӣ алла мегуфту гаҳвора бо ҳаракати хеш мавзун-мавзун меҷунбид.

Бачагӣ... Замоне буду набуд... бо ин хама дар кӯчаю сар-сари девору тағ-тағи дарахтон, болои сангҳои кӯчаю дар майдонҳо аҷиб кайфият дораду шунидану хондани қиссаю афсона, ривояту саргузаштҳои мардонии наҷиб ҳаловати дигар мебахшад. Ва чунин китобҳо дар китобхонаи шахсии оилаи онҳо бисёр буду ӯ бо ҳамроҳии дигар додору хоҳаронаш ба он ғуттавар

мегаштанду гузашти соатхоро намефаҳмиданд. Ва ҳамин буд, ки бо завқ даст ба дасти падару модар ба тирамоҳи соли 1991 ба мактаби №3-и ба номи Абдурахмони Ҷомии ноҳияи Фарҳор ба синфи якум рафт... Рафту ба хондан бо пуррагӣ машғул шуд... Аллақай дар хуни ӯ масъулиятшиносӣ ва хуб хондан як навъ шакл гирифта, то ба ҳол ҳамин ҳислатҳо ӯро неруи дигар мебахшад!

Агарчӣ хама фаннҳо макбулаш буд, вале дар синфҳои болоӣ бештар кимиё барояш макбул гашт. Системаи даврии Менделеев, дахҳо синтезу амалҳои кимиёвӣ, таҷрибаю озмоишҳо муаммо буда, аз сирру асрори зиёде меҳост баҳравар гардад. Албатта омӯзгори ин фан низ нозуқона хонандагонро дарс дода, меҳри ин фанро дар ботини онҳо чой мекард. Ҳамин буд, ки Анвар Сафарзода хатто дар озмуноҳои аввали мактабӣ, сипас ноҳиявӣ ва вилоятию дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ иштирок карда, дар сатҳи вилояти Хатлон мақоми сазоворро ҳам ба даст овард. Орзуи ба ин соҳа рафтанду дошт. Ва мактабҳои хондан ҳам тамом шуд.

Бачагӣ бигашт бо даврони мактабҳои, Чун кабулгарҳои парвозӣ шудем аз ҳам ҷудо. Лек пинҳон дар дили ман меҳри ту гардид чо, Чун савод ишқи ту дорад аз «Алифбо» ибтидо.

Анвар Сафарзода... сараввал қарор дод, то ба факултаи кимиёи ягон донишгоҳ ё донишкада ҳуҷҷат супорад. Аммо... дӯсташ Орзу Давлатовро боре дучор омаду ӯ барояш хидоятгар ба факултаи ҳуқуқи ДМТ шуд.

-Чӣ? Ҳуқуқшинос? Оё

медонӣ, ки ба он чо танҳо фарзандони сарватманду мансабдорон мегузаранду мехонанд? Не-не, ба гушаи ҳаёл ҳам наор, ҳеч имкон надорад, ки ба ин факулта танҳо бо савод гузарӣ... Пули қалон дарқору тағои хуб...

Чунин андешаҳо ҳам буданд, вале рафикаш Орзу ӯро бовар намуд, ки тайёрии чиддӣ ва муваффақият ёрат мегардад. Омодагӣ гирифт. Ва соли 2002-юм ҳуҷҷатхояро ба шӯбаи рӯзонаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон супорид. Дохил шуд.

-Оҷаи Курбонҷоне, оҷаи Курбонҷон, ҳадяма бте, писарат студент шуд, юрист...

Ва он рӯз ба ростӣ дар хонаводаи амаки Ислом як хурсандии хубе барпо шуду хама мамнун, хушнуд. Мавриди зикр мебошад, ки байни ҳамсоягону хешу ақрабо бинобар ба иди қурбон тавлид шуданаш бо номи Курбон маълум хасту дар тамоми ҳуҷҷатҳои расмӣ бошад бо исми Анвар. Ва ҳоло ҳам бо баёни Анвар қариб, ки ӯро касе аз наздикон намешиносад... Аммо муҳим он буд, ки писари қалони хонаводаи донишҷӯ гашт. Он замон як ҳайати бонуфузи олимони ва омӯзгорони амсоли профессорон О. Усмонов, Ш.М. Менглиев, Э.С. Насриддинзода, Ш.Т. Тағойназаров, Т. Фозилов, устозони мутвоз Н.Ш. Шонасриддинов, Т.Ш. Шарифов, Х.С. Салимов, Ш.К. Ғаюров, Н.А. Абдуллоев, А.И. Имомов; Х.О. Ойев, С.Р. Рачабов, К.Н. Холиков, Р.Ш. Сотиволдиев ва дигарон ба донишҷӯён сабақ меоданд. Хондан ин чо дар ҳақиқат осон набуду нест. Донишҷӯӣ бояд хонад, маводи лозими азбар қунад ва соҳибқасб гардад. Интизом дар ин факулта ҳоло ҳам қавӣ буда, риояи он ба хама шартӣ зарурӣ гаштааст. Ана дар чунин шароити мусоид Анвар Сафарзода хонду, минбаъд садорати факултет ӯро шинохтаю эҳтиром карда, барои идомаи таҳсил маслиҳат дод. Зеро аз қатори донишҷӯёни фаъол буда, дар соҳаи хеш ду маротиба солҳои 2006 ва 2007-ум дар Олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байни донишҷӯёни мактаби олии иштирок карда, ҷойи аввалро ба даст овард. Донишгоҳро соли 2007-ум бо дипломи сурх хатм кард. Минбаъд дар асоси қарори Комиссияи тақсмоти давлатӣ ба ҳайси ассистенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ қабул гашт. Аз 1 январи соли 2009 бошад ба шӯ-

баи рӯзонаи аспирантураи ДМТ дохил шуда, таҳсилро дар зинаи нав идома дод.

Тахсил давом дошт. Тахти роҳбарии ҳуқуқшиносии варзида Тақдиршоҳ Шарипов ва ҳуқуқшиносии шоистаи Федератсияи Русия, доктори илми ҳуқуқ, профессор Владимир Гриб дар мавзӯи «Чавобгарии ҷиноятӣ ба рои конунигардонии (расмиқунонии) даромадҳои бо роҳи ҷиноят ба дастовардашуда мутобиқи қонунгузори Тоҷикистон» рисолаи номзадӣ барои дифоъ омода мекард. Хондану мавод чамъ овардан дар Тоҷикистону Русия, дар китобхонаю бойгонихо давом дошту рисола як-ду маротиба дар ин чо ва дар Маскав пешдифоъ шуд. Ҳамчунин лозим омад, ки ба Маскав равад. Ҳамроҳи рафикаш Шохин ҳарду ба Маскав рафтанд. Бо муҳит шинос шуданд. Боз ҳам китобхона, таълиму дарс омӯхтан, маводу маълумот чамъ овардан... бо имкон дар дарсҳои донишмандони маъруфи соҳаи ҳуқуқ чун В.С. Комиссаров, В.А. Казакова ва В.И. Селвестров, В.Г. Гриб иштирок карда, маҳорати хешро сайқал доданд. Анвар Сафарзода бо имкон дар якҷанд конференсияи байналхалқӣ иштирок карда, чанд мақолаи хешро дар маҷаллаҳои илмии Русия чоп кард. Агар моҳи феврари соли 2012-ум ба Маскав рафта бошанд, пас тобистон омада, тирамоҳ боз ба Русия баргашт. Ба қадри тавон хешу ақрабо ва волидон кӯмаки молӣ карданд...

15-уми декабри соли 2012 дар шаҳри Маскав сарбаландона рисолаи номзадӣ худро пеш аз муҳлати хатми пурраи шӯбаи рӯзонаи аспирантура химоя кард. Оре, ин дифоии илми тоҷик, дастоварди донишмандони чавони замони истиқлол буд, ки хатто дар хоричи кишвар ҳам дастранҷи хешро пешниҳоди доираҳои бонуфузи илми сатҳи ҷаҳонӣ намуда, муаррифгари диёри озоди Тоҷикистон гаштанд.

Дилатро ба донишварӣ дор хуш!

Чу донишгӣ, он гоҳ дар қор қӯш!

Ҳамин панди барҳақи Абдурахмони Ҷомӣ ба гушаш буду тибқи он амал намуд! Пас аз чор-панҷ рӯз қорҳои худро ба сомон расонид. Шохин ӯро то ба фурудгоҳ гусел намуд. Шабона бо тайёраи парвоз қарду субҳидам дар ватан буд. Ҳаво агарчӣ сардтар аз хуниқҳои Маскав

УҚЁНУСИ ИЛМ...

буду атроф барфпӯш, аммо дили Анвар, вучуди ӯ гармӣ дошт. Ошёнӣ пурмехру гарм ӯро интизор буд. Тухфаи овардаш ба духтарчааш Олима макбул буду даст аз гардани падар намеканд. Ин бехтарин лаҳза ва хотирмонтарин соатҳои умри ҷавонаш гаштанд. Ба Донишгоҳ омад, ҷамъи дӯстону ҳамкорон табрикаш гуфтанд. Хушхол шуд...

-Оча, очачон меоям, хатман меоем, оре, набера-тонро меорам. Раҳмат, хуб омадам, ҳамааш хуб анҷом ёфт. Ба ҳама салом гӯед...

Ба хонашон занг заду баъди чанд рӯзе дар ҳақиқат ба дидорбинии волидану пайвандон рафт. Дӯстонаш Пайраву Ислому Пулоду Абдунабӣ аллақай дар ҳавлӣ буда, гарму ҷӯшон воҳурӣ қарданд. Ин ҷамъи

рафикону ҳамсинфон як одаги неқ доранд, ки ба хурсандию сахтиҳои ҳам шарик буда, ба якдигар кӯмакрасон мебошанд. Чанд рӯзе дар халқай хешу акраба ва наздикон буду табъаш шод гашт. Бо нуруи тоза ба Душанбе, ба қор омад. Аз санаи 7 январи соли 2012 ба ҳайси ассистент, аз 28 сентябри соли 2012 бошад, ҳамчун дотсент ва аз 23 октябри соли 2015 ба сифати мудири кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ фаъолият дорад.

Ба ростӣ ҳар гоҳе, ҳар кучое бинамаш аз хоксорӣ, муомилаи неқаш хурсанд мешаваму шахси бисёр хушмуомила ҳам мебошад. Ба ҷавониаш нигоҳ накарда, як сабақи зарурии корию рӯзгоронро дорад.

Мудом чехракушода мебошад. Барои тақмили ихтисос пайваста кӯшиш дошта, то ба имрӯз дар Амриқою Қазоқистон ва Русия аз доираҳои илмӣ бархурдор гашта, мақола ва асарҳои дар Русия, Қазоқистон, Қирғизистон, Олмон ҷоп шудаанд. Анвар Сафарзода то ба имрӯз муалифи 5 монография, 3 китоби дарсӣ, 4 воситаи таълимӣ, 10 дастуру барнома ва зиёда аз 70 мақолаи илмию оммавӣ буда, роҳбарии илмию аспирант, 3 унвонҷӯ ва 3-4 магистро ба уҳда дорад. Ӯ дар қорҳои ҷамъиятӣ фаълони иштирок намуда, аз моҳи январи соли 2013 раси Шӯрои илмию методии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, аз моҳи майи соли 2015 бошад ҳамчун раиси Шӯрои ҷамъиятӣ оид ба ислоҳоти милитсияи назди

Вазорати қорҳои дохилии Тоҷикистон фаъолият намудааст.

Анвар Сафарзода... Соли 2015 бо унвони «Аълочии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон», соли 2016 бо ҷоизаи ба номи Исмоили Сомонӣ барои олимони ҷавон дар соҳаи илм ва техника мукофонида шуда, дар санаи 25-уми январи соли 2019 рисолаи доктории хешро дар мавзӯи «Ҳифзи ҳуқуқи ҷиноятӣ фаъолияти соҳибқорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» химоя намудааст.

Анвар Сафарзода... Бо шиносии кӯтоҳе бо фаъолияти ӯ чунин суҳанони Роҳбари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ёдам меояд, ки дар яке аз Паёмҳои қаблашон иброз қарда буданд: «Мо бо ҷавонони созандаи худ ифтихор

мекунем, чунки ҷавонони даврони соҳибистиклолии Ватанамон имрӯз бо нангу номуси миллӣ, таҷаббусҳои шоиста ва эҳсоси баланди ватандорӣ дар рушди Тоҷикистони азиз хиссаи арзишманд мегузоранд ва ба Модар-Ватани худ содиқона хизмат меку- нанд.»

Анвар Сафарзода... ба ростӣ ба чунин ҷавонон менигараму дилам қавӣ мешавад, ки ҷавонони ватандӯсту воқеии ин миллату давлат барои пешрафт ва рушди илму маориф арзанда қор мебаранд ва ба қомебиҳо барҳақ ноил мешаванд. Пас моро ояндаи боз ҳам неқ интизор ҳаст! Бигзор чунин идома ёбад!

Таҳияи
Сабзаалӣ АСОЗОДА

НАСИҲАТ ГҶШ КҶН ЧОНО...

Аз бахшидан дилгир ва дар ҷазо додан саросема машав.

Баъзе ҳақиқатҳои ҳаст, ки то

вақташон наояд қош қарда на- мешаванд.

Дигаронро ҳама вақт бу- бахш, аммо худатро ҳаргиз ма- бахш.

Ду қиз барои қалб зарар до- рад: таърифу танкиди мардум.

Зебогӣ салтанатест, ки кам давом мекунад.

Имрӯз аз ду рӯзи фардо бехтар аст.

Қалб, ки дар ғафлат бошад, шунидани гӯшҳо фоидае на-

дорад.

Қалб бо қизе, ки пур бошад, аз лабҳо ҳамон мерезад.

Қалб, ки пушаймониро до- над, душманӣ аз байн меравад.

Қадри ҷавониро донӣ, аз пирӣ шикоят нахоҳӣ қард.

Қалам аз ҳазор шамшер та- воно аст.

Фардору бо имрӯз харидорӣ қарда мешавад.

Чашми қалб ки кӯр шуд, аз

Тоҷинисо АЗИЗЗОДА
донишҷӯи соли 3

ҷашми бино фоидае нест.

Чихил тухми пусида ба ан- дозаи як тухми тоза арзиш на- дорад.

ОИЛА – ТАРБИЯТГАРИ НАСЛИ НАВРАС

Оила дар фарҳанги мардуми куҳанбунёди тоҷик ҳамчун ниҳоди муқаддас эътироф гардидааст, зеро бехтарин арзишҳои инсонӣ, аз қабилӣ муҳаббатӣ садоқат, самимияту вафодорӣ ва ҳамдигарфаҳмиву таҳаммулгароӣ маҳз дар оила ташаккул меёбанд. Ҳамаи инро ба назар гирифта, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2015-ро «Соли оила» эълон намуда буданд.

Ташкили оила, ки он ба сифати хурдтарин ниҳод дар ҷомеа шинохта шудааст, аз падару модарон ва ҳар шаҳрванд хоҳони он аст, ки дар шеваи тадбири он пурмасъулият ва огоҳона дар муомилаву муносибат бошанд. Ин маъно ифодагари он аст, ки бо рафтору кирдори шоистаи ҳеш таъсири бештареро дар оила ва ҷомеа мегуздоранд.

Волидайн низ бояд аз ин огоҳ бошанд ва дар тарбияи авлоди худ тавре муносибат кунанд, ки онҳоро дар роҳи рости мустақил хидоят намуда, муваффақ бошанд. Албатта, ба ҳамагон маълум аст, ки оилаи солим ба ҷамъият наслҳои солим, тарбиягирифта, поквичдон, росткор ва ба Ватан содик

бударо ба воя мерасонад.

Оила сохтори қадимтарине дар дунёст ва нақши муҳиме дар ҷомеаи инсонӣ мебозад. Оила бехтарин сохтор барои баркамол расидани фарзандон аст. Оре, шахсе, ки маърифат дорад, савод дорад, ақлу тамиз дорад, зиндагиаш шахдбор, хуррам, беолоиш мегузорад. Аз ин лиҳоз, падару модар бояд пеш аз ба хостгорӣ рафтан фикр кунанд, ки фарзанди онҳо чӣ касбу кор дорад, барои ба никоҳ даровардани як духтари бегона омода аст ё не, аз уҳдаи нигоҳубини оила мекунанд ё не?

Ҳаёт бо исрор талаб мекунад, ки падару модар бояд барои пешгирии намулдани ин ҳодисаҳои номат-

луб фарзандонро ба мактаби оила, ба ҳаёти мустақилона омода намоянд.

Муноқишаҳои оилавӣ асосан, дар оилаи носолим бо баҳонаи ночиз, ҷанҷоли зану шавҳар, хушдоману келин, фарзандони нохалаф, бадахлок ва якдигарнофаҳмӣ сар мезананд. Ҷанҷолҳо, сарзанишҳо, занозанӣ ҳамаи ин ҳодисаҳои номатлуб дар пеши назари кӯдакони ноболиғ рӯй медиҳанд, ки ин ба тарбияи кӯдакон таъсири манфӣ мерасонад. Агар хоҳем, ки дар ҷомеа оилаи солим ба вучуд ояд, аз кӯдакостон, муассисаҳои ибтидоиву миёна, олии касбӣ сар карда, ба ин масъала тавачҷуҳи зиёд диҳем. Дар муассисаҳо аз соатҳои тарбиявӣ ва соатҳои дарсӣ дуруст истифода барем.

Омӯзгор низ бояд дар таълиму тарбияи хонандагон бетараф набошад ва ба таълиму тарбияи хонандагон хунукназарӣ накунад. Аммо имрӯз ҳама масъулиятро ба дӯши омӯзгор напартофта, падару модар низ бояд масъулияти худро эҳсос намоянд. Падару модароне ёфт мешаванд, ки тарбияи фарзандро ба дӯши омӯзгор гузошта, ба қавли худ гумон мекунанд, ки барои ин кор омӯзгор маош мегирад. Имрӯзҳо аксарияти волидайн вақти кофӣ надоранд, ки фарзанди худро тарбия намоянд. Па-

Муҳаммадсолеҳ ҚОДИРЗОДА
донишҷӯи соли 1

дар аз пайи зиндагӣ, модар аз пайи қору бори хона ва ташвишҳои оила холи тарбия кардани фарзандонро надоранд.

Саволе ба миён меояд: Пас ба тарбияи фарзанд, кӣ машғул мешавад? Аз 24 соати шабонарӯзӣ 6 ё 7 соати хонанда дар ихтиёри омӯзгор аст, 18 соати дигар хонанда дар ихтиёри падару модар аст.

Тарбия намудани фарзандон ин кори осон нест, вале ин вазифаи падару модар аст. Падару модар бояд барои фарзандонашон вақт ҷудо кунанд ва дар таълиму тарбияи фарзанди ҳеш хунукназарӣ накарда, онҳоро бояд ба роҳи рост хидоят намоянд ва онҳоро ба ҳаёти мустақилона омода созанд.

Дар умум гуфтан мумкин аст, ки оила мактаби аввалинест, ки инсон дар он тарбият мегирад, донишу малакаи рӯзгордориро аз худ намуда, ҳамзистӣ бо атрофиёноро меомӯзад. Таъсири оила ба инкишофи минбаъдаи шахсият хиссагузур мебошад.

HOW SHOULD BE A PERFECT TAJIK GIRL?

Religious, veiled, submissive, obedient, hospitable, a good cook and an ideal housewife—that's how a Tajik girl/wife has been justified. Have you ever thought about what a perfect Tajik girl should be like? Does it sound true or not? First of all, I want to note, that there is no any difference between girl and boy as individuals, they both can be perfect in many different ways. So, no matter who you are, where you're from, you should find yourself as a person, keep your cultural values, respect those who respect you, have your own goals and pursue them independently.

Disputes and discussions about the equality of women and men have an ancient history but after Tajikistan proclaimed its independence, state policy paid more attention to the problem of raising the status of women in society and ensuring all the rights of women. The legal documents that directly refer to raising the status of women in Tajikistan are:

- "National Plan of Action on Improving the Status and Roles of Women in 1998-2005" from September 1998

- Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan "on the National Strategy on Enhancing the Roles of Women in the Republic of

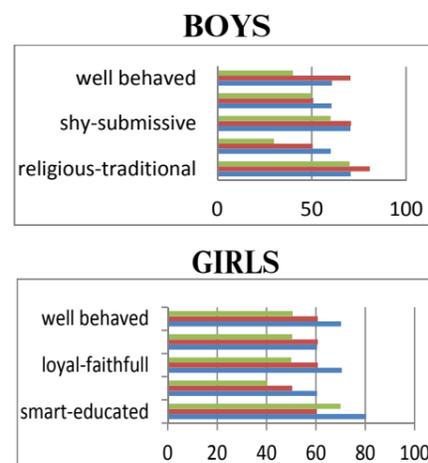
Tajikistan for 2011-2020" from May 29, 2010

-Resolution of the Government of the Republic of Tajikistan "The establishment of the Presidential Grants on Women's Entrepreneurship for 2008 - 2010" from 4 September 2008 and other documents aimed at improving socio-economic, cultural and spiritual well-being of the household, increasing women's status in society, their active involvement in public administration, the promotion of talent in girls, and raising legal awareness of women.

If you ask me, a Tajik female first should be proud of being Tajik female, proofing to everyone that Tajik girl is not just a religious, submissive housewife, but she is a strong decisive leader, a professional engineer, doctor and much more than that. Tajik history has had so many female heroes who are the best examples for breaking all the stereotypes and superstitious that exist in our society and be a proud representative of Tajik nation, culture and people. Secondly, she must be independent i.e. not relying on others for everything, be able to make big decisions in her life, be intelligent enough to use all her rights and fight against any discrimination that might come in her way.

Finally, being a perfect human, trustful, modest, loyal, and the one who respects others' values should be known as a principal characters of a perfect Tajik girl.

I have carried out a survey on this theme and collected the point of view of boys and girls (18-25 ages) and this is the outcome;

If take a look to the result (boys) the characters like shy and religious-traditional are one of the most noted. Despite the efforts of the our government and world society girls are still viewed as a quit accessory,

with no opinion, identity, personality and as an equal individuals who have the same rights as men. Education, independence and modesty seem are as the values that every girl wants to have them.

Here are the best sayings of people who have shared their opinions. A perfect Tajik girl should:

"-be kind hearted but not naive"
 "-have her personal opinion, know her goals and go the way that leads her toward them."
 "-be brave and smart, and honesty and fairness have to accompany her."
 "-a perfect woman should be well behaved i.e respectful (respect others' privacy rights and freedoms, believes and values) and this quality does not contradict the Tajik identity and more to the point it is a key Islam principle."
 "-a girl being Tajik or not should be independent firstly, then she should know her own rights and also have movement toward them."

All to all, thanks to everyone, who shared her/his opinion and helped me to make my research more accurate.

Now, it is time to ask you what do you think about it?

Muhayo KAMOLOVA
3rd course student of Law Faculty

НАВРҮЗ – РАМЗИ ЭҶҲИ ТАБИАТ

**Исломҷон
ЗИЁВАДДИНОВ**
донишҷӯи соли 3

Ба диёри бихишосоямон баҳори зебо кадам ранча намуд, ки хамрохи худ дастовези баҳорӣ Наврӯзи Аҷамро овард. Наврӯз қадимтарин чашн дар оини ниёғони мардуми мо тоҷикон ба шумор меравад. Наврӯз айёми шукуфой, дубора эҳё гардидани табиат мебошад. Чихатҳои фалсафӣ ва ахлоқии иди Наврӯз ин ғолибияти хайр бар шар, рӯшноӣ бар торикӣ, сулҳ бар ҷанг, шодӣ бар ғаму андӯх ва гармӣ бар сардӣ мебошад. Чашни Наврӯз оғози неки буда, мардумро ба кӯшишу ғайрат, дӯст доштани арзишҳои инсонӣ ва табиату зиндагӣ хидоят менамояд. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз табрикотҳои худ дар чашни Наврӯз кайд карданд, ки “Далели асосии умри тӯлонӣ доштани Наврӯз табиӣ будани он аст. Зеро маҳз дар арафайи Наврӯз табиат эҳё шуда, замин қабои сабз ба бар менамояд, марди деҳқон ба кишти баҳорӣ оғоз мекунад ва бо умеду нияти ба даст оварда-

ни ҳосили фаровон ба замин дона кишт мекунад”.

Иди Наврӯз дар хавзаи кишварҳои Наврӯз дар рӯзҳои гуногун чашн гирифта мешавад, аммо дар ҷумҳурии азизи мо дар санаи 21-24 март чашн гирифта мешавад.

**Ёқубҷон
ФАЙЗУЛЛОЗОДА**
донишҷӯи соли 2

Наврӯз чашнест созандаву сулҳовар, муттаҳидкунандаи инсонҳо ва таблиғкунандаи дӯстию рафоқат, баробарӣ, адолату додгустарӣ ва ахлоқи ҳамидаи инсонӣ.

Наврӯз чашни фарорасии баҳори нозанин, зиндашавии табиат, оғози қорҳои кишоварзӣ ва боғдорӣ, айёми баробаршавии шабу рӯз мебошад. Дар таърихи башарият ҳеч як анъана ва расму оине чун чашни ҳучастапай ва фархундаи Наврӯз азизу арҷманд нест. Наврӯз пайвандгари насли имрӯз бо расму оин, арзишҳои миллӣ, меҳру садоқат ва анъанаи ниёгон мебошад.

Дар таърихи 19 февралӣ соли 2010 дар ҷаласаи

64-уми Асамблеяи Генералии СММ, тахти фасли 49, ки унвони «Фарҳанги ҷаҳон»-ро дорад, қарорномаи «Рӯзи ҷаҳонии Наврӯз» ба тасвиб расид. Дар қарорнома гуфта мешавад, ки ҳамасола дар тамоми ҷаҳон 21 март ҳамчун «Рӯзи байналмилалӣ Наврӯз» таҷлил гардад.

**Умедҷон
ШАРИПОВ**
донишҷӯи соли 1

Наврӯз яке аз чашнҳои қадимтарини мардуми тоҷик ба шумор меравад, ки тибқи баъзе ривоятҳо, асосгузори он шоҳ Ҷамшед мебошад. Аз он замон то

имрӯз байни мардуми мо шуқӯху шаҳомати хоса дорад. Наврӯз ин рӯзи нав ва зиндашавии табиат мебошад. Дар ин рӯз табиат аз нав зинда мешавад. Зебогии табиат муҳитро ороста ва зебо менамояд. Дар талу теппахо, кӯху пуштаҳо гулҳо мерӯянд. Табиат боз ҳам зеботар мегардад ва дар ин рӯз Наврӯз чашн гирифта мешавад. Гулҳои Наврӯзӣ атрофро атрофишон менамо-

янд, ба машом нахати гуворо мерасонанд. Ватан зебо ва гулгуншукуфон мегардад. Мардуми кишвар ҳама иди Наврӯзро дӯст медоранд ва бо як самимият аз он пазиروي менамоянд.

**Ҷумъа
ОДИНАЗОДА**
донишҷӯи соли 1

Дар ҳар даври замоне, ки бегонагон ба сарзамини аҷдоии мо бо мақсадҳои ғаразнок ворид мегарданд, яке аз мақсадҳои онҳо ин аз байн бурдани забону фарҳанги мо буд. Мувофиқи сарчашмаҳои таърихӣ Искандари Мақдунӣ ба ҳар ҷое, ки лашкар мекашид ва он ҷойро забт менамуд, мақсади асосӣ ва аввалини ӯ аз байн бурдани забон ва фарҳанги он сарзамин буд. Шаҳодати ин гуфтаҳои забтқорҳои Искандари Мақдунӣ ва арабҳо мебошад, ки онҳо тахти Ҷамшеду Авесторо вайрон

карда бошанд ҳам, фарҳанги милливу забони ноби тоҷикиро аз байн бурда натавонистанд, зеро он дар қалби мардуми худшиносу

тавонии тоҷик ҷой гирифта буд. Хушбахтона фарҳангу забони шевои тоҷикӣ ба мо аз гузаштагон мерос мондааст.

**Қомрон
РУСТАМОВ**
донишҷӯи соли 1

Мувофиқи моддаи 44 Конституцияи ҶТ “Ҳифзи табиат, ёдгориҳои таърихиву фарҳанги вазифаи ҳар як шахс аст”. Ҳар як шаҳрванди ҶТ бо як масъулияти баланди шаҳрвандӣ вазифадор аст, ки ба арзишҳои фарҳанги арҷ гузорад, зеро ин масъулиятро қонуни олии кишвар муқаррар намудааст.

Мо дар замоне қарор дорем, ки раванди ҷаҳонишавӣ ба ҳар роҳу восита таъсири худро ба ҷомеа ва мардум мерасонад. Аз ин рӯ, ҳифзи арзишҳои миллӣ ва таърихи гузаштаи худ яке аз масъалаҳои асосӣ барои мо ба ҳисоб меравад. Пас мо ҷавононро месазад, ки пайрави сиёсати имрӯзаи давлату ҳукумат бошем, то тавонем дар пешравии Ватани азиз саҳми худро бошем. Иди Наврӯз барои мардуми шарофманди кишвар муборак бошад!

ПРОКУРАТУРА – КАФИЛИ РИОЯИ ДАҚИҚИ ҚОНУНҲО

Дар самти риоя ва хифзи ҳуқуқи озодагии инсон ва шаҳрванд дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон нақши мақомоти прокуратура дучанд шуда истодааст. Прокуратура мақомоти марказонидашудаест, ки ба он Прокурори генералӣ роҳбарӣ мекунад. Вазъи ҳуқуқии мақомоти мазкурро пеш аз ҳама Конститутсияи ҚТ ва баъдан, Қонуни конституционии ҚТ «Дар бораи мақомоти прокуратура» муқаррар намудааст. Дар асоси санадҳои меъёри-ҳуқуқии мазкур прокуратура дар доираи ваколати худ, назорати риояи дақиқ ва иҷроии яхелаи қонунҳоро дар тамоми қаламрави ҚТ ба амал мебарорад. Назорати прокурорӣ чун нави махсуси фаъолияти давлатӣ табиноти конституционии мақомоти прокуратура ба ҳисоб меравад. Мақсади назорати риояи дақиқ ва иҷроии яхелаи қонунҳо аз

ҷониби мақомоти прокуратура хифзи манфиатҳои шахс, ҷамъият ва давлат ба ҳисоб меравад. Фаъолияти мақомоти прокуратура, асосан аз тафтиш ва таъкиби ҷиноятии ашхоси қирдори ҷиноятӣ содирнамуда, дастгирии давлатии айбдоркунӣ дар суд, ақсар вақт назорат аз болои тафтишоти пешакии ҷиноятҳо ва нигоҳдории шахс дар ҷойҳои маҳрум қардан аз озодӣ, ҳамоҳангсозии мақомоти хифзи ҳуқуқ дар самти мубориза бо ҷинояткорӣ иборат мебошад.

Мақомоти прокуратураи ҚТ дар доираи салоҳияти худ ҳуқуқи озодагии шаҳрвандро ҳимоя мекунад, баробарии онҳоро дар назди қонун қатъӣ назар аз миллат,

наҷод, ҷинс, забон, этники динӣ, мавқеи сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, таҳсил, молу мулк ва мӯътақидоти дигар таъмин менамояд. Мақомоти прокуратура назорати риояи дақиқ ва иҷроии яхелаи Конститутсия, қонунҳои конституционӣ, қонунҳо, санадҳои меъёрии вазорату идораҳо, кумитаҳои давлатӣ, ташкилотҳои сарфи назар аз моликиятҳои ба амал мебарорад.

Вобаста ба мавқеи мақомоти прокуратура дар низомии мақомоти давлатӣ таҷрибаи мамлакатҳоро ба ҷор гуруҳҳо ҷудо мекунад: мамлакатҳое, ки дар онҳо мақомоти прокуратура дар ҳайати Вазорати адлия мебошад; мамлакатҳое, ки дар онҳо

мақомоти прокуратура ба корпуси судҳо шомил аст; мамлакатҳое, ки дар онҳо мақомоти прокуратура ба низомии мустақил ҷудо қарда шуда, ба парламон ҳисобдиханда аст; мамлакатҳое, ки дар онҳо прокуратура умуман вучуд надорад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мақомоти прокуратура низомии мустақил ба ҳисоб меравад ва ба ягон шохаи ҳокимияти давлатӣ тааллуқ надорад. Вазифаҳои мақомоти прокуратура аз таъмини волиятӣ қонун, таҳкими қонунӣ ва тартиботи ҳуқуқӣ иборат буда, баҳри хифзи мустақилият ва соҳибхотии ҚТ, ҳуқуқҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ, сиёсӣ ва дигар ҳуқуқи озодагии инсон ва шаҳрванд ва

Нурмуҳаммад ЮНУСЗОДА
донишҷӯи соли 3

асосҳои сохтори демократии ҳокимияти давлатӣ, вазъи ҳуқуқии мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, дигар мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, динӣ, хизбҳои сиёсӣ ва дигар сохторҳои ғайридавлатӣ иборат мебошад.

НАВРУЗ – ВОСТОЧНЫЙ НОВЫЙ ГОД

Назифа
БОЙМУХАММЕДОВА
студентка 2-го курса

Во всемирной литературе очень много различной информации о Наврузе, любой интересующийся читатель может с ней ознакомиться. Однако информации столь много, что и не знаешь за какой край хвататься. Тем более в современном мире, когда у нас так мало времени. Поэтому мы решили собрать, воедино всю эту большую массу информации и перевоплотить её в одну небольшую статью. Она даст тебе полное и внятное представление о Наврузе в 6 странах мира. Мы отобрали изюминки, те самые мелочи с каждой страны, которая делает их самыми неповторимыми. Однако дорогой читатель сначала тебе предстоит ознакомиться с самой фундаментальной информацией о Новом Дне.

Происхождение Нового дня имеет разные версии, многие считают, что в этот день произошло несколько различных событий. Но каждый народ имеет свою версию событий этого дня. Среди таджикостан-

цев, из уст в уста передается повесть о том, что в этот день царь Джамшед спускался со своего трона и принимал народ, слушал их пожелания и жалобы, исполнял их желания, разрешал их проблемы. Если же жалоба была в его адрес он на коленях просил у того жителя прощение и шел к священным мудрецам каеся. Этим своим поступком он заслуживал уважение и любовь своего народа, и этот день был признан первым днем Нового года.

А в Афганистане существует поверье, что мир был сотворен, когда из головы Овна изошло солнце, свет и тьма раздели-

тем самым очищая от всех недугов и злых помыслов и себя и других. В этот день накрывают пышный стол с блюдами на букву «с»: скэд - молоко, сирке - уксус и т.д. Главным атрибутом их стола является зеркало, на котором ложится крашеное яйцо. По преданиям земля держится на рогах быка и когда он устаёт, то перебрасывает землю с одного рога на другой. В этот момент яйцо на зеркале колеблется. Знак наступления Нового Года. Тогда азербайджанцы начинают поздравлять друг друга с наступлением Нового Года.

В Туркменистане Навруз

лись, появились день и ночь. И этот день стал днем Нового Года, днем начала и конца всего живого.

Не смотря на такие различные версии появления Навруза, все эти народы связывает вера в добро, свет и любовь. Традиции, процесс празднования Навруза, также разнообразен.

Навруз является одним из самых главных и любимых праздников в Азербайджане. В этот день жители стремятся сходить к реке: умываются, брызгают водой друг на друга,

отмечается в долине Ахала, где специально создана долина Навруз, воздвигнут монумент Дружбы. Для туркмен этот праздник ассоциируется с добротой и дружбой. Ритуалом для туркмен в этот день, является катание на качелях, тем самым они очищаются от злых духов и с чистыми сердцами и помыслами входят в Новый Год. Все эти ритуалы проходят днем, а ночью они разжигают костер «Шаман ода». Желающие могут перепрыгнуть через него 7 раз. Огонь символизирует

ет силу и энергию. Перепрыгнувшие через огонь вступают в Новый Год, полными сил и энергии.

«Коктем Туды!» – так поздравляют друг друга казахи, что означает «С рождением весны». Наурыз мейрамы ассоциируется у казахов с цифрой 7. Даже главное ритуальное блюдо казахов состоит из 7 ингредиентов таких как: вода, соль, мясо, жир, мука, злаки и молоко. Каждый из них имеет своё значение радость, удача, мудрость, здоровье, благосостояние, рост и божественную защиту. Оно называется «наурыз коже». Цифра 7 символ бесконечности вселенной, 7 дней недели, 7 чаш с наурыз кожей, они должны пригласить 7 гостей и посетить 7 домов.

В Кыргызстане в день Нооруз весь аул (селение) собираются вместе и режут быка, из его мяса варят «чон кеже» (большой суп). После праздничного обеда начинаются игры «айкыш уйкыш», то есть перетягивание друг друга из седла. В этом состязании могут участвовать и девушки, но с условием. Девушка ставит на кон своё замужество, если она проиграет, то выйдет замуж за победителя, а если выиграет, то поверженный должен исполнить её желание. Это является причиной того, что Нооруз для кыргызов день свадебных торжеств.

Остались два так милых сердцу страны: Таджикистан и Узбекистан. Такие схожие и все равно разные, тем не менее, ценные своими обычаями и обрядами. Описывая традиции и обычаи Таджикистана и Узбекистана, мы охватим и те моменты, которые упустили в других странах. Замечу, что это было сделано, осознано, мы оставили этот фрагмент на десерт.

В канун Нового Года все народы стран очищают свои

дома, наряды и помыслы. На улицах, во дворах, в городах и селах устраиваются «хашары». Школьники, студенты, жители городов и сел высаживают саженцы деревьев и цветов. Особенностью этого праздника среди народа Таджикистана является песни о «бойчечак» - подснежнике. Мальчики 6-14 лет обходят все дома в округе с большими мешками для сладостей, поют песни о подснежнике:

**Бойчечак, бойчечак,
Даста – даста гулчечак.**

Бойчечаку бойчечак,

Шукуфта гули инчак.. и по-казываются желаящим цветком.

Услышав эти строки, жители окрестных домов открывают свои двери для ребят, угощают их сладостями и вкусными кушаньями. Взамен они просят показать им цветок, целуют его, притрагиваются к нему лбом и загадывают желание. Главным украшением праздничного стола является «хафт шин» и «хафт син». Однако если в Узбекистане одним из ритуальных блюд является мясо с соком проросшей пшеницы, то в Таджикистане на дастархан стараются не класть блюда из мяса и других продуктов, взятых из животных, кроме молока.

Главным и самым знаменитым лакомством Навруза во всех странах, где его празднуют, является сумалак (суманак). Его приготовление – это отдельный ритуал, нуждающийся в детальном описании. Приготовлением суманак занимаются исключительно девушки и женщины. С самого раннего утра, более опытные и страшие женщины толкут в металлическом ступе проросшие зерна, после чего выдавливают из него сок (очень трудоёмкий и длительный процесс), а молодые и пока неопытные выпекают национальные лепешки «чалпак», накрывают праздничный стол и угощают ребят.

Вот таким образом отмечаю наш Восточный Новый год. Верю и надеюсь, что смогла передать весь дух этого праздника. До скорых встреч, дорогой читатель.

Таракқиёти босуръати илму техника ва кашфиётҳои бузурги соҳаҳои гуногун дигаргуниҳои куллиро дар ҳаёти башарият ба вучуд оварда, дар таърихи насли нав саҳифаи тозаеро боз намуд. Пайдоиши васоити электронии ахбор, компютер ва шабакаи ҷаҳони интернет раванди нав — ҷаҳонишавиро тезонида, инкилоби навро дар ҳаёти инсоният ба вучуд овард. Ин кашфиётҳо як такони бузурге бахри бехтар намудани зиндагии аҳолии сайёра гардида, омили асосӣ ин рушди муносибатҳои ҷаҳони муосир шуданд, вале дар баробари ин, таракқиёти босуръати илму техника сабабгори пайдоиши мушкилоти гуногуни минтақа ва ҷаҳон низ гардидааст. Технологияи муосири замонавӣ омили муҳими рушди фарҳанги умумиҷаҳонӣ буда, тавассути он мардум майл ба фарҳангҳои мардуми бегона менамоянд, ки ин ба фарҳанги миллии мо лакнати бузург ва таъсири манфӣ мерасонад, зеро баъзе аз давлатҳои абарқудрат аз усули баланди коргузорику

радио, бинандагони телевизион ва хонандагони рӯнома мегардад. Дар натиҷаи як тадқиқоти расмӣ сомонаи “Зеркало” дар моҳи феврари соли 2017 муайян гардид, ки дар Тоҷикистон бинандагони телевизион (маҳаллӣ, минтақавӣ, вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ) худудан - 80% (7 920 000), шунавандагони радио - 44% (5 960 000), оҷонсиҳои иттилоотӣ 36% (3 240 000), ҳастанд, ки аз он 5

сола, 25% аз 18 то 24 сола, 25% аз 25 то 34 сола, 18,6% аз 35 то 44 сола, 27% аз 45 то 60 сола ва болотар аз онанд.

Тибқи як назарсанҷии сомонаи Азия Плюс дар соли 2017, ки аслан саволи “Шумо асосан хабархоро аз кучо мехонед?” маълум гардид, ки қисми зиёди қорбарон интернетро чун манбаи ахбор донистаанд. (Натиҷаи назарсанҷӣ: 1. Интернет; 2. Мохвора; 3. Мессенҷер; 4.

Ба ақидаи мудири кафедраи нейрон ва бемориҳои рӯҳии факултети бемориҳои рӯҳии Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломносов — Александр Тхостов “Компютер ва интернет на танҳо ҳаёти инсонро ҷиддӣ тағйир доданд, балки ҳуди одамро низ комилан иваз кард”. Ҷаноби Тхостов чунин мешуморад, ки маҳз тавассути интернет алоқаи байни одамон, ташкилоту созмонҳо дигаргун шуд, инчунин ҳама гуна воситаҳои ҷустуҷӯи хабар ва истеъмоли он ҳам дар дунё ҷиддан нав шуд. Масалан, дар гузашта одамон ба ҳамдигар тавассути почта мактуб менавиштанд ва байни ҳам бо телефонҳои ҷамъиятии симдор муошират мекарданд. Мо ҳатто дараҷаи ин тағйиротро кадр намекунем. Вале имрӯз ҳоҷате ба иҷрои ин амалҳо намондааст”.

Ба гуфтаи мутахассисон омори расмӣ шумораи одамони интернетвобаста вучуд надорад, вале имрӯз ҳатто шумораи аниқ онҳоро муайян кардан ҳам берун аз имкон аст. Хонум Виктория Барцалкина — мута-

Давлат ХАЙЛОҶОВ
донишҷӯи соли 1

тану бо ҳар восита ба даст овардани пул барои бозӣ дар ҷунин марказхоро ба қалбашон ҷой мекунад.

Масъалаи дигаре ки айни замон дар ҳудуди кишвар доғи рӯз аст, ин ҷудошавии оилаҳои ҷавон мебошад. Дар ин масъала ҳам таъсири технологияи муосир ба қуллӣ ба назар мерасад. Шояд мо ба ин масъала дуруст тавачҷуҳ накунем, аммо бо интернет банд шудани келини хонавода ва фориғболӣ аз қорҳои рӯзғор низ метавонад, боиси хушунати хонаводагӣ ва ҷу-

ИНҚИЛОБИ ТЕХНИКӢ ВА ТАЪСИРИ ОН БА ҶОМЕА

филмофарӣ ва барномасозии мутобиқ ба талаботҳои стандарти ҷаҳонӣ истифода бурда, бо ҳар роҳи восита кӯшиш менамоянд фарҳанги худро дар дигар кишварҳои ҷаҳон паҳн намуда, бо роҳи тарғиби фарҳанги дигар қавму миллатхоро аз байн баранд.

Ҷазои маҷозии интернет имрӯз ба ҳайси бузургтарин манбаи дарёфти навгонӣ ва иттилоӣ дақиқ эътироф гардидааст, ки ин ҳам боис ба пастравии шунавандагони

500 000 кӯдакону ҷавонону наврасонанд, аммо қисми зиёди аҳоли хабарҳои рӯзро тариқи саҳифаҳои шабакаҳои дар интернет, чун пабликчат, месенҷер, фејсбук, твиттер, однокласники ва сомонаҳои расмиашон мехонанд. Тадқиқот нишон медиҳад, ки аслан қисми зиёди қорбарони интернетро ҷавонон, хусусан кӯдакону наврасон ташкил медиҳанд. Дар натиҷаи пажӯҳиш муайян карда шуд, ки 73,5% аз 10 то 16 сола, 29,4% аз 16 то 18

ТВ; 5. ТВ хоричӣ; 6. Рӯнома; 7. Маҷалла; 8. Радиоҳои хоричӣ; 9. Почтаи электронӣ);

Қобили зикр аст, ки якшанбеи охири моҳи январ ҳамасола дар ҷаҳон ҳамчун рӯзи байналхалқии бидуни интернет кайд карда мешавад. Мақсади асосии таҷлили иди мазкур дур намудани мардум аз компютер ва сомонаҳои интернетӣ аст, ки ҳадди ақал як рӯз ҳам бошад қотеона дар дунёи «ҳақиқӣ» зиндагӣ кунанд.

ҳассиси соҳаи равшиносии дар робита ба ин мавзӯ, чунин назар дорад: “Аллақай дар ҷомеаи мо қариб 40%-и аҳоли гирифтори бемории интернетвобастаганд. Мутаассифона, миёни наврасони 12-13 сола ин рақам ба 80% мерасад”.

Имрӯзҳо ҷалби бисере аз ҷавонон ва наврасон ба марказҳои ба ном “букмекерҳо” ба назар мерасад. Ҷалби ҷавонону наврасон ба ин гуна марказҳо онҳоро аз дарс дур намуда, майли аз дарс гурех-

дошавии зану шавҳари ҷавон гардад. Дуруст аст, ки технологияи муосир қори инсониятро осон мекунад, аммо онҳоро онҷунон танбал месозад, ки хангоми ба хонаи шавҳар омадан иҷроӣ қоре аз дасташ намеоянд.

Мушкилоти дигари доғ, ки боиси қасодшавии бӯҷаи ҳар як оила мегардад, ин сарфи аз ҳад зиёди маблағ ба тавозуни телефонҳои мобилӣ аст.

Бояд гуфт, ки имрӯз дар ҳар як хонадон на камтар аз 3 телефони мобилии дорои 2 симқорт дида мешавад. Ба ғайр аз ин, телефони мобилӣ ба инсон таъсири равшонӣ ҳам меорад ва шахсро гирифтори бемориҳои вазнине, чун саратон, асабхаробӣ, фишорбаландӣ, қалб, ҳуморӣ, беҳолшавӣ ва монанди инҳо. Дар ин самт, табибон таҷрибасохро гузаронидаву ба ҳулосае омаданд, ки инсон вақте бо телефони мобилӣ беш аз 1 соат дар як шабонарӯз суҳбат мекунад, аллақай дар ниҳоди ӯ бемории саратонӣ хурӯҷ намудааст. Қобили зикр аст, ки таъсири мавҷҳои телефон ба зани ҳомила ва кӯдакон бештар аст.

Мушкилиҳои марбут ба самти ҷавонон имрӯзҳо бениҳоят зиёданд ва моро мебояд, ки дар ҳамбастагӣ бо мақомоти қорҳои дохилӣ тадриҷан ин мушкилотхоро бартараф намоем.

Низом ҚОСИМ
Шоир халқии Тоҷикистон

Наврӯз расид, эй дӯст!

Болидани чон сар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!
Айёми паронар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Шаб низ мунаввар шуд, гул карду муаттар шуд,
Бо рӯз баробар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Олам ҳама шуд хуррам, одам ҳама шуд хуррам,
Дилдодаву дилбар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Дунё майи гул нӯшид, перохани гул пӯшид,
Масти майи дигар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Розаш ҳама ахгар шуд, нозаш ҳама ахтар шуд,
Озаш ҳама озар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Бар кӯҳ касе дилшод рӯ карду садо дардод,
Аз акси садо кар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Ин кӯҳи саропо лол бинмуд садо хушол,
Гул бар кафу бар сар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Вораста расид он гул, гул баста расид он гул,
Вораста дил аз бар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Ашки тараби афлок чак-чок чакад бар хок,
Чашми дилу чон тар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Хар пар, ки мадораш буд, умеди баҳораш буд,
Шоҳин шуду кафтар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Пар буду парасту шуд, бо мову ту ҳамкӯ шуд,
Зад болу паровар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

Ин хок дигар гашта, афлок дигар гашта,
Олам ҳама дигар шуд, Наврӯз расид, эй дӯст!

НАВРҮЗ – ЭҲҲИ РҮЗИ НАВ

Наврӯз чашми зиндашавии табиат, оғози рӯзи нав, қору пайкор, гулгушиҷуқуфронгардии табиат, болидашавии рӯҳияи инсонро аз табиати зебо мебошад. Ҷушбахтона, имрӯзро дар бораи арзишмандии ин чашми ниёгон, яъне Наврӯз ва таърихи он ҳамакунин адабиёти зиёде ба даст овардан мумкин аст. Чунки олимони тоҷик барои ёлаланд бардоштани мақому мартабаи ин чашми бузург тамоми талошҳоро анҷом додаанд. Бо таъаббус ва дастгирии Пешвои миллат чашми Наврӯз мақому байналмилалӣ сохид гардид, ки ин шаходат аз таърихи қуҳандунёди миллати тоҷик меаҳад.

Наврӯз дар луғат ба маънои рӯзи нав ва дар истилоҳи чашне мебошад, ки дар оғози фарвардин чашн гирифта мешавад.

Наврӯз бузургтарин чашми миллии ориёиҳост, ки дар моҳи аввали соли хуршеди – он гох, ки офтоб ба бурчи ҳамал мегузарад ва шабу рӯз баробар мегардад (баробар ба 21-22 мартӣ солшумории мо) оғоз мешавад.

Дар бархе аз китобҳои таърихӣ ва ахлоқӣ аз қабилҳои «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ, «Насихатулмулк»-и Ғаззоли, «Баҳористон»-и Ҷомӣ, «Сиёсатнома»-и Низомулмулк, «Китоб-ут-тафҳим» ва «Осор-ул-боқия»-и Абурайхони Берунӣ, «Наврӯзнама»-и Умари Хайём, «Таърихи Бухоро»-и Муҳаммад Наршаҳӣ ривояту дostonҳои қолиб дар бораи ҷи гуна баргузор намудани ин чашн зикр шудааст.

Оид ба пайдоиши ин чашн андешаҳо гуногун буда, онро ба шахсиятҳои таърихӣ низ нисбат додаанд. Дар баъзе аз осори хаттӣ гузашта пайдоиши Наврӯзро рӯзи ба тахти шохӣ нишастани Чамшед донистаанд. Яъне, хангоми ба тахти шохӣ нишастани

Чамшед ба ӯ дурру гавхар афшонданд ва ҳамон рӯзро Наврӯз ном ниҳоданд.

Минбаъд, дар давраҳои гуногуни таърихӣ ин ид мақому мартабаи худро аз даст дод, чунки дар ин марҳилаҳо мо имкони хифозат аз арзишҳои миллии хешро надоштем. Махсусан, дар даврони Шӯравӣ ин чашн қариб ба нестӣ рафта буд. Хушбахтона, бо вазидани боди Истиклолият ин чашн дубора чон гирифт ва имрӯз

Наргис ХОҶАЕВА
муаллими калони кафедраи
ҳуқуқи судӣ ва назорати
прокурорӣ, аълоҷии
маориф ва илми ҶТ

дар Тоҷикистони азизи мо иди Наврӯз бо шукӯҳу шаҳомати хоса чашн гирифта мешавад.

Аз фурсати муносиб истифода намуда, садорати факултет ва тамоми устодону донишҷӯёни факултети ҳуқуқшиносиро ба муносибати омадани Наврӯзи хучастапай табрику муборакбод намуда, ба онҳо дар қору пайқорашон муваффақиятҳои тоза ба тоза ро хоҳонам.

